

LADY IN

ČASOPIS DÁMSKÉHO
INVESTIČNÍHO KLUBU
ČESKÉ SPOŘITELNY
LÉTO 2013

*Život
podle
Veroniky
Žilkové*

**Sázka na
biotechnologie**

**Klenot jihu
Evropy**

NOVÝ PEUGEOT 2008

MĚSTEM JINAK

PEUGEOT DOPORUČUJE TOTAL PEUGEOT FINANCE

Kombinovaná spotřeba 3,8–5,9 l/100 km, emise CO₂ 98–135 g/km. Foto je ilustrativní.

Usedněte do nového crossoveru Peugeot 2008 a vydejte se tam, kde se krajina stává městem a město krajinou. Ať se budete proplétat rušnými ulicemi, nebo pojedete blátem, pískem či na sněhu, můžete si užívat radost ze svobody pohybu díky skvělým jízdním vlastnostem a intuitivnímu ovládní vozu. Využijte nabídky financování **s poplatkem 0 Kč a RPSN 0 %** a podlehněte jeho kvalitám a luxusnímu designu.

NOVÝ CROSSOVER PEUGEOT 2008

Text **Mária Mičoušková**
Fotografie **archiv**

Sehnat elegantní piknikový koš, to je umění. Naštěstí přibýlo obchodů nabízejících starou dobrou klasiku, nejen přepravky s hliníkovými rámy. Proutěné koše s koženými úchyty i základním jídelním servisem koupíte v nových obchodech s dekorem Alice in Paris na pražském Újezdě nebo v první české pobočce řetězce Butlers v Atriu Flora.

Co Čech, to muzikant, říkávalo se. Poslední dobou platí spíš co Čech, to zapálený mistr v grilování. Mánii podporuje i nabídka dostupných a přitom kvalitních grilů; největší prestiž přitom drží výrobce Weber. Nabízí menší elektrické grily na balkon, přenosné zahradní grily na uhlí či brikety (na obrázku nová barevná verze) i větší plynové stanice, jež si už pořizují skuteční nadšenci. www.weber.com

Nezbytnou součástí vybavení vašeho venkovního stanoviště samozřejmě musí být i pořádný slunečník, který je po opalovacích krémech další pojistkou proti nebezpečnému spálení. S dřevěným pruhovaným lehátkem skvěle ladí například tato novinka obchodního domu IKEA. www.ikea.cz

Pod korunami stromů si nemusíte lebedit jen v klasickém houpacím lehátku. Luxusnější a mnohem pohodlnější variantu, která funguje jako zavěšená sofa, do své nabídky právě zařadila vyhlášená německá značka Dedon. Nový Swingrest pro ni navrhl designér Daniel Pouzet. Prodává Stopka. www.dedon.de

PRO NI

Když se spojí severská barevnost a cit pro materiál s provensálským stylem, vznikne dekorativní kolekce, které neodoláte. Přesně takovou fúzi představuje dánská značka Lene Bjerre, jež svými doplňky vybaví vaši kuchyň, ložnici i zahradu. Obzvláště výběr váz, rámečků a květináčů má nepřeborný. Prodává Á La Maison, OC Palladium. www.lenebjerre.dk

Summer time

Letošní počasí sice zatím posedávání na zahradě nebo terase příliš nenahrávalo, ale vyhlídky jsou optimističtější. Nejen interiér vašeho bytu, ale i venkovní prostory si zaslouží pravidelný designový upgrade. Inspirujte se u světových značek, které váš pobyt na čerstvém vzduchu posunou o komfortní třídu výš.

Způsobů, jak osvětlit terasu či balkon, je víc. Nejromantičtější ovšem stále zůstávají odlesky plamenu svíčky. Vtipnou variantu svícnu jsme našli u značky Normann Copenhagen. Její LightHouse bude dobře vypadat jak na stole, tak zasazený přímo do trávy jako domeček pro panenky. K dostání v e-shopu www.normann-copenhagen.com.

Pouf, nebo chcete-li český přenosné sedátko, si můžete pořídit primárně do bytového interiéru, ale je chytré vybrat si verzi s čalouněním určeným pro venkovní účely. Navíc to, že látka je voděodolná, oceníte jak při nečekaném dešti, tak při malé domácí nehodě s čajem či vínem. Tento pouf s pruhovanou látkou Missoni prodává Urban Survival. www.missonihome.it

Multifunkční Muffin italské značky Bonaldo má mnoho tváří. Jako zábavné sedátko si ho oblíbí děti do pokojíčku, stejně jako vy sami, když si o něj při slunění opřete nohy nebo odložíte kávu s odpoledním zákuskem. www.bonaldo.cz

Produkty z přírodních materiálů a pastelových barev, které jsou k vidění v novém obchodě Alice in Paris, pocházejí z širokého spektra evropských zemí. Klíčem k výběru je poetický design a vzdušný dojem. Důkazem je třeba tento stoleček, vhodný nejen jako servírovací pomocník na balkon, ale třeba i vedle postele. www.aliceinparis.cz

Jedním z nejslavnějších výrobců venkovního nábytku je EMU. Kromě rozměrnějších proutěných sestav je specialistou také na úsporná řešení a stohovatelný nábytek. Novinkou, která byla představena na letošním milánském Salone del Mobile, je set Mia. Prodává egoé. www.emu.it

Málokterá značka myslí také na opeřené obyvatele našich zahrad. Výjimkou je Eva Solo, která má momentálně v katalogu pět designových krmítek a dvě verze organicky tvarované ptačí budky. K dostání v DBK Superstore. www.evasolo.com

Milé čtenářky,

letošní studené a deštivé jaro v nás podnítilo větší netrpělivost v očekávání hřejivých letních dní i večerů. Doufám, že i jednadvacáté číslo Lady In, časopisu Dámského investičního klubu České spořitelny, vaše dny ještě více proteplí a zpříjemní.

A co všechno jsme do prázdninové edice přichystali? Samozřejmě odborné informace – můžete si je přečíst například v článku věnovaném makroekonomickému zhodnocení současnosti i aktuální situaci na finančních trzích. Dozvíte se také mnoho o investování v atraktivní oblasti biotechnologií, nezapomněli jsme ani na zlato či nemovitosti. Jinak je letní číslo ve znamení zajímavých žen dneška i minulosti. Petra Doležalová vyzpovídala originální herečku Veroniku Žilkovou, v rubrice Tvůrkyně se setkáte se známou výtvarnicí, sochařkou Erikou Bornovou. Poutavé jsou osudy další výrazné dámy – Jana Honsová odhalí, jak se z bankovní manažerky proměnila ve vládkyni moří a oceánů. Ženám, které se zapsaly do historie svými činy v oblasti sociální a lidských práv, se důkladně věnujeme v Klubovém zoomu. Léto plně ovládne také stránky rubrik Top relax (Maďarsko), Svět na dlani (Albánie) či Gurmánka. A to jsem záměrně neprozradila všechno. Věřím, že si každý ten SVŮJ článek určitě vybere.

Za celou redakci Lady In vám přeji krásné léto, příjemnou dovolenou a výhradně pozitivní výsledky při investování!

Romana Vlková
Romana Vlková

P. S.: Děkujeme také, že nám i v šestém roce klubového života zachováváte svoji přízeň. Reakce, názory, nápady i komentáře jsou nám zpětnou vazbou na vše, co pro vás připravujeme, a také povzbuzením i potřebnou inspirací. Potěší nás, když budete v ještě větší míře využívat rubriku Napište nám na www.investicniklub.cz či e-mailovou adresu damsky@investicniklub.cz.

LADY IN, léto 2013

Vydavatel: Česká spořitelna, a.s., Olbrachtova 1929/62, 140 00 Praha 4, IČ: 45244782

Evidenční číslo: MK ČR E 18177

Šéfredaktorka: Romana Vlková

Editorka: Petra Doležalová

Redakce: Jaroslav Kropáček, Vera Maria Budway Strobach, Michaela Matochová

Spolupracovníci: Pavlína Zelničková, František Mašek, Anita Blahušová, Martin Lobotka,

David Navrátil, Harald Kober, Ján Hájek, Milan Vávra, Petr Tůma, Mária Mlčoušková,

Ladislav Špaček, Darina Siegllová

Grafická úprava: Radek Rytina

Foto obálka: Syda Productions

Obrazová úprava: Vladan Krumpal a Libor Špaček

Produkce a prodej inzerce: Petra Doležalová, Bluewind, dolezalova@bluewind.cz

Tisk: Expodata-Didot

Vychází: čtyřikrát ročně

www.investicniklub.cz

Obsah

- 3 PRO NI
Stylové letní posezení
- 6 PORTRÉT
Veronika Žilková: mezi hraním a rodinou
- 10 TVŮRKYNĚ
Fantazie Eriky Bornové
- 12 S KABELKOU DO SVĚTA FINANČÍ
Světová ekonomika – současnost i výhledy
- 15 PĚT OTÁZEK PRO ČLENKU KLUBU
Janu Honsovou o životních motivacích a mořských proudech
- 16 ETIKETA
Slušnost nemá dovolenou ani v létě
- 18 MONEY, MONEY, MONEY
Biotechnologie jako investiční příležitost
- 22 SVĚT NA DLANI
Bílé pláže i horská divočina – Albánie
- 27 GURMÁNKA
Luka Lu: léto v přístavu
- 28 INVESTIČNÍ ENCYKLOPEDIIE
Zlatá brána (pro vaše finance) otevřená
- 30 KLUBOVÝ ZOOM
Ženy ve službách lidstva
- 32 TOP RELAX
Héviz – léčí tělo i duši
- 35 SEZONNÍ MENU
Inspirace pro letní dny
- 36 KULTURNÍ TIPY
Malá kulturní nápověda
- 38 ZEPTALI JSME SE
Martina Skalického, generálního ředitele společnosti Reico

Umění vžít se, pochopit
a porozumět patří
k celoživotnímu úsilí
dobrého herce.

Tři mince Veroniky Žilkové

Už jednadvacet let patří k nejvýraznějším tvářím českého filmu. Zazářila v rolích s pohnutým osudem, podobně bravurně ale zvládá i humorné postavy. Smích, pláč a nezdolná chuť rvát se se životními ranami vlastními, ale i s nespravedlností ke svému okolí, se prolíná v uměleckém i skutečném světě Veroniky Žilkové.

Text **Petra Doležalová** Fotografie **Lenka Hatašová**

Patří k těm „malým velkým“ ženám, jejichž ohromný elán, tvořivost a odhodlání vydávají na několik životů. Jako by pro ni neplatily běžné společenské konvence ani stejný časoprostor. Boží mýtus, že žena s mnoha dětmi (vychovala šest dětí, porodila pět a se čtyřmi bydlí) musí obětovat vlastní kariéru, aby byla dobrá matka. Naopak je ztělesněným důkazem platnosti rčení co tě nezabije, to tě posílí. „Čím víc je člověk od života bit, tím se mu mnohdy lépe chápe podstata role.“

Po svém tatínkovi, známém pedagogovi a flétnistovi Václavu Žilkovi, zdědila velkou porci

obětavosti, která vždy zásadním způsobem vedla její kroky. „Vzpomínám si, když jsem byla dítě, že nikdy nikomu neodmítl pomoc. Zastavoval všem stopařům, dokonce i těm, co ani nemávali. Kde mohl, zachraňoval zraněná zvířata, třeba i zmiji, co ho pak za odměnu uštkla. Byl sám invalidní, a tak měl silné sociální citění, ke kterému nás děti vedl.“

SRDCE NA DLANI I V PENĚZENCE

Sociální citění bylo rodu Žilků, který byl prý už na zakládající listině města Ostravy, vlastní odjakživa. „Má stařenka v duchu empatických genů darovala

Matky by neměly mít špatné svědomí z toho, že se dál profesně seberealizují.

městu pozemek na Fifejdách, kde dnes stojí ostravská nemocnice.“

Vedle filantropie byl ale Veroničin tatínek také velký pedant. I když od doby, co ho herečka ztratila, se prý kritičnost vůči tomuto povahovému rysu proměnila ve stesk a dnes vlastnosti svých rodičů tak trochu nostalgicky vyhledává i u svých dětí. „Moje záliba v mužích uzurpátorech vedla asi i k mému nynějšímu manželství,“ přiznává se smíchem o soužití s Martinem Stropnickým. „Můj partner ale musí být především čestný. To coby spravedlností posedlá astrální váha preferuji. I když... Být třetím manželem je velká výhoda: partnerka už skousne v podstatě cokoli, i to, kvůli čemu by se před třiceti lety hádala.“

Rodiče Veroniky Žilkové vedli své děti v přísně katolické výchově. Když se Veronika musela poprvé vdávat, protože čekala dceru Agátu, otec s matkou trvali na církevním obřadu. Poslechla a vdala se v kostele, ale už za tři roky následoval rozvod. Druhý sňatek přišel jen pár dní nato, v pátém měsíci dalšího těhotenství. Tentokrát byl civilní, protože „posvěcené“ manželství už bylo vyloučeno. S druhým manželem měla dvě děti, další dvě si společně přivezli z dětského domova. Soužití ale po sedmnácti letech skončilo.

POSTAVIT SE OSUDU

S Martinem Stropnickým nyní prožívají hezký vztah, i když momentálně to zrovna lehké nemají. Od doby, kdy její muž odešel z pozice uměleckého šéfa Vinohradského divadla, začal se společně s Veronikou věnovat zájezdovému rodinnému divadlu. Přestože je Martin Stropnický duší divadelník, jeho žena by ho nejraději viděla v politice, kde by mohl uplatnit své dlouholeté zkušenosti z diplomatických služeb a pro tuhle zemi ještě hodně vykonat. Coby první český velvyslanec ve Vatikanu to měl velmi obtížné. Že svůj úkol splnil více než dobře, dokládá rytířský řád, který dostal od tehdejšího papeže Jana Pavla II. „Papeži byl nesporně nějaký Stropnický z Česka celkem ukradený, ale zjevně si jeho práce považoval natolik, že cítil potřebu to nějak vyjádřit.“

Manželství hereckých kolegů prověřil osud smrtí sedmiměsíčního dítěte. Nebylo to poprvé, kdy tuto usměvavou herečku zasáhly podobně zoufalý pocit bezmoci. V 27 letech se jí se stejnou vadou (brániční kýlou) narodil i nejstarší syn Cyril. Téměř roční úsilí lékařů tenkrát dobře dopadlo. Implantace goretexové bránice byla medicínským zázrakem profesora Jiřího Šnajdaufa z motolské nemocnice a dodnes je zaznamenána v učebnicích českého lékařství jako první svého druhu nejen u nás, ale

i v Evropě. Po roce života na jednotce intenzivní péče přehodnotila Veronika Žilková své osobní hodnoty. „Díky tomu, co mi život nadělal, jsem si jasně uvědomila, co stojí za stres, a co nikoli.“ Také se prý přestala litovat a místo toho si začala říkat: „Proč by se to nemělo stát zrovna mě? Proč by se to mělo stát sousedům?“ Když se jim poté narodil zdravý syn Vincent, rozhodli se jako poděkování za přízeň osudu věnovat lásku a péči dvěma osvojeným dětem z dětského domova.

RODINA NADE VŠE

Hlavním předpokladem, aby člověk přečkal životní karamboly, je podle Veroniky Žilkové heslo: „Život není to, co chceš, ale to, co vydržíš.“ A to podle ní obdobně platí i v herecké profesi. „Vydržet úspěch i neúspěch. Obojí je stejně náročné,“ říká ze zkušenosti.

Přestože je jako herečka stále vytižená divadlem i filmem, na prvním místě pro ni jsou a vždycky byly děti. „A to i v dobách, kdy si myslely, že to je naopak práce.“ To, že ke spokojenosti potřebovala i rovnováhu mezi časem věnovaným rodině a stráveným „na place“, však od začátku chápala a dál předává svou zkušenost, že pro dítě je nejdůležitější spokojená matka: a každá z matek má jiné potřeby, jedna zaměstnání, jiná rodinu na plný úvazek. „Mateřství nutně neznamená nonstop službu dítěti. Často vidíte vyčerpané matky na mateřské dovolené, které si neuvědomí, že je jejich potomek bude potřebovat po zbytek svého života, klidně ještě šedesát let. Matky by neměly mít špatné svědomí z toho, že se dál profesně seberealizují.“ A aby nezůstalo jen u řeči, dceři Agátě pravidelně s Martinem hlídají malého Kryšpína, který je stejně jako celá rodina akční a moc toho nenaspí. (Agáta se zase občas na oplátku postará o malou Kordulku.) Běžný osmihodinový spánek je v této rodině brán jako ztráta času, jak v talk show Jana Krause prozradil Martin Stropnický. V devět ráno už mají doma obvykle velkou část dne za sebou. „Když se k nám Martin nastěhoval, vyhrožoval, že nás bude budit. A pak v šest ráno přišel do kuchyně a zjistil, že naše rodina už dávno snídá. Spí nejvíc z nás! Sice vstává brzy, ale má pravidelnou odpolední siestu. Snad návyk z jeho pobytu ve Středomoří.“

Dědičná je u Žilkových i prostořekost a nutkáni říkat svůj názor, většinou odlišný od společenské konvence. „Když ale můj syn Cyril tvrdí profesorům na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, že si nezaslouží jedničku ze zkoušky, kterou dostal, tak myslím, že můj gen už přešlechl. Dokonce svým profesorům opravuje skripta, takže je obdivuji

„Být čestný není ani moderní, ani pohodlné, ale věřím, že takovým lidem se lépe spí i vnímá východ slunce.“

„Život není to, co chceš, ale to, co vydržíš.“

za jejich trpělivost s mým maximalistickým intelektuálem. Možná je díky svým implantátům tak trochu robot,“ směje se.

„Táta své okolí nutil k vyšší úrovni uměleckého projevu a byl za to pohodlnějšími kolegy nenáviděn, což sama zažívám i na sobě. A stejné vlastnosti už mají i moje děti – obtížně hledají kamarády, protože jsou náročné; na sebe i na okolí.“

... A TŘETINU ROZDEJ POTŘEBNÝM

Snad proto, že v rodině měla kolem sebe stále někoho s postižením, toužila stát se lékařkou. Ale nešla jí chemie. Společensko-politická situace doby, v níž studovala, neprosplala ani jejímu studiu psychologie, které nedokončila. Přesto jako herečka s lidskou duší svých rolí a vlastně i diváků pracuje. Svě studenty na pražské konzervatoři učí, aby si neustále všímali lidí, jejich mimiky, reakcí i toho, jak se oblékají. Umění vžít se, pochopit a porozumět patří k celoživotnímu úsilí dobrého herce. „Mně se to daří s různou úspěšností. Někdy se diváci témuž vtipu nesmějí jen proto, že ideologie dnešní doby jim vzala chuť se smát. Ale jinak je zásadní rozdíl v použití odhalené psychické poruchy. Lékař ji léčí a herec ji na jevišti u své role s velkou chutí prohlubuje.“

Jak už kdysi v jednom rozhovoru tato herečka prohlásila, řídí se životní filozofií Matky Terezy žít podle „principu tří mincí“: „Když dostaneš tři mince, za jednu si kup jidlo, abys mohl žít, za druhou si kup hyacint, abys nasýtil svou duši, a třetí někomu věnuj. A proto se snažím třetinu svého času i příjmů věnovat někomu potřebnému.“

I proto se už léta věnuje hendikepovaným lidem. V Českém rozhlase několik let uváděla vlastní pořad HandyCamping, v němž problematiku života postižených pojala po svém, tedy s nadsázkou a humorem. Takový přístup upřednostňuje před pokrytecky falešným soucitem. „Když se bavíte třeba s amputátem, zeptá se z legrace, kolik piv se podle vás vejde do jeho protězy. Vozíčkáři zase

vtipkují o svých kripplkárách, jak říkají vozíkům...“ Smyslem HandyCampingu bylo jednak přiblížení zdravých lidí k hendikepovaným, jednak upozornění na problémy bariérové Prahy. „Porevoluční vlna zájmu o zboření bariér opadla a opět se u nás na svět zdravotně postižených kašle,“ je přesvědčena temperamentní herečka. Jako kolegu na pražské konzervatoři si vybrala Honzu Potměšila, i když tady je jeho hendikep spíš náhoda. „Fascinuje mě, že ač je na vozíku, převyšuje svým mužstvem, charismatem a hereckým umem mnohé zdravé kolegy. Pro studenty je tím nejlepším integračním výchovným prostředkem. Když si studenti stěžují na svá „bebí“, při pohledu na tohoto profesora se sami zarazí a sáhnou si do svědomí.“

TRADICE DLE GENŮ

U Žilků se provozovalo rodinné muzicírování. „Tatínek v duchu renesance českého rčení „co Čech, to muzikant“ zavedl hru na zobcové flétny do školek, základních škol i rodin. Byl nedoceněným osvícencem své doby. U nás doma se sice také dál hraje na flétnu, ale z umění převažuje divadlo.“

Od podzimu budou dokonce s Veronikou a Martinem účinkovat sourozenci Agáta s Vincentem v divadle Palace na Václavském náměstí v konverzační komedii Apartmá v hotelu Plaza. „Jsem ráda, že můžu s dětmi sdílet i zážitky ze společné práce. Zvlášť u syna Vincenta, který studuje herectví, je to trochu, jako když mladý pecař přebírá řemeslo po starém.“

Abyste herečka svou roli opravdu dobře zvládla, potřebuje podle Veroniky Žilkové osobní zkušenost. A přestože se ji osud snažil stejně jako její tragické postavy srazit několikrát na kolena, ona vždycky vyskočila s novou a ještě větší silou, s odhodláním nedat se a prát se až do konce. Však má taky za koho – ke své početné rodině stále přibírá další potřebné, kterým otevírá náruč, jako kdyby byla nekonečná. Ta její třetí mince tvoří z celku jednoznačně největší třetinu.

O Veroničiných rolích

První filmovou rolí byla v roce 1982 postava Pavly v komedii Když rozvod, tak rozvod, kde se setkala ještě s Vladimírem Menšíkem. Vzpomíná ráda na spolupráci s legendárními režiséry Františkem Vlácilem, Jaromírem Jirešem a Janem Švankmajerem. Během třiceti let zazářila ve filmu, televizi i na divadle v řadě rolí komických i těch se silným charakterem, jako byla třeba Její pastorkyňa v televizním zpracování Evy Marie Bergerové. Mezi nejvýraznější sama řadí postavu Adiny Mandlové (Vinohradské divadlo) či Médeu v Činoherním klubu, kde je dodnes zaměstnána. Opomenout nelze ani roli ve filmovém „hororu“ Otesánek, za niž byla nominována na Českého lva, a samozřejmě Marjánku v Zapomenutém světle na motivy prózy Jakuba Demla, kde nominaci proměnila ve vítězství. Komedialní role, které jí sedí stejně dobře, prý ale hraje raději. „Líp se mi ráno chodí do práce.“ Vzpomíná na sedmileté působení v Tele Tele, pořadu, který získal ceny TýTý i Anno. Letos na jaře dokončila natáčení druhého pokračování divácky úspěšné komedie režiséra Zdeňka Trošky Babovřesky 2. V mnohých jejich postavách se spojují protichůdné emoce. „Těším se na krásnou roli tragikomické stárnoucí bezdětné herečky, která má úžasné herecké partnery – Josefa Abraháma a Vladimíra Pucholta.“ Řeč je o chystané komedii V klidu a naplno, kterou již v září začne natáčet Josef Abrahám ml.

Veronika Žilková

VERONIKA ŽILKOVÁ JE DCEROU HUDEBNÍHO PEDAGOGA PROFESORA VÁCLAVA ŽILKY, JEHOŽ VŠECHNY DĚTI SE JAKO ON VĚNOVALY MUZICE. NA ROZDÍL OD SOUROZENCŮ U NÍ VŠAK VERONIKA NEZŮSTALA. V ROCE 1985 DOKONČILA STUDIUM NA DAMU. Z DIVADELNÍHO PŮSOBNÍ BYLA NAPŘÍKLAD V ANGAŽMÁ MĚSTSKÝCH DIVADEL PRAŽSKÝCH ČI DIVADLA NA VINOHRADĚCH, OD ROKU 1982 DO DNEŠNÍCH DNÍ JE ČLENKOU ČINOHERNÍHO KLUBU. PŘED I PO REVOLUCI SE OBJEVOVALA V MNOHA TELEVIZNÍCH INSCENACÍCH, SERIÁLECH A FILMECH, CELKEM JICH JE DNES NEUVĚŘITELNÝCH PĚT SET. JE POTŘETÍ V DANÁ, POPRVÉ ZA REKLAMNÍHO REŽISÉRA JIŘÍHO HANYCHA, S MARKEM NAVRÁTILEM PAK ŽILA SEDMNÁCT LET. V ROCE 2008 SVŮJ ŽIVOT SPOJILA S HERCEM A BÝVALÝM DIPLOMATEM MARTINEM STROPNICKÝM.

Magický svět z polystyrenu

Její plastiky ve vás vzbudí emoce. Ať už jde o figurky prostitutek, sošky poutníků na meditativní cestě do Santiaga de Compostela nebo dětskýma očima viděné cukrovinky v nadživotní velikosti. Svá díla vystavovala ve Francii, Německu, Itálii, ve Spojených státech. Za tvorbou této všestranné výtvarnice však nemusíte jen do galerií. Erika Bornová ilustruje knihy, navrhuje kostýmy i kulisy pro divadelní představení, podílí se na dětských pořadech v televizi a díky jí realizovanému stropu si v suterénu pražského nákupního domu Sparkys budete připadat jako v podmořském světě.

Text **Anita Blahušová**
Fotografie **Martin Polák**

Fantaskní předměty jako pomyslné dary, které mohl excentrický král Ludvík II. Bavorský darovat svým oblíbencům, jsou součástí stejnojmenného připravovaného cyklu Eriky Bornové.

Figurka prostitutky nabízející své služby u sebe doma, součást cyklu Udělám vše z roku 2007.

Erika Bornová absolvovala studium malby na pražské Akademii výtvarných umění, už na škole ji ale zlákal modelování plastik. „Bavilo mě se věcí dotýkat a hrát si s tvary,“ vysvětluje. Pro první studentské experimenty posloužil starý nábytek a na světě bylo zvíře, jehož základ tvořila stará židle zabalená do pomalovaného textilu.

Dnes už tomu bude víc než dvacet let, co sochá své plastiky ze vsutku neobvyklé hmoty – z polystyrenu. Tento poměrně tvrdý, ale křehký plast zná každý z nás, v umělecké tvorbě byste však jeho uplatnění asi nečekali. Erika Bornová má k tomuto nevšednímu výběru hned několik dobrých důvodů: „Mám ateliér v 6. patře a velké bloky jsou relativně lehké, manipulaci s nimi zvládnou sama. Polystyren je téměř nezničitelný a dá se z něj vyřezávat jako z nejměkčího dřeva,“ popisuje a dodává: „Navíc polystyren splňuje mé vyjadřovací potřeby tím, že se dá nejrůznějšími způsoby opracovávat. Můžu ho brousit, pomalovat, polepit, anebo pouze zavoskovat.“

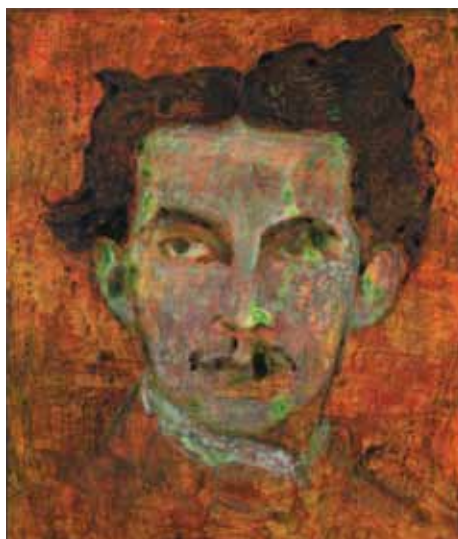
Bornová vytváří tematické cykly plastik, ve kterých rozvíjí jednotný námět. Práce na takovém souboru trvá až rok, v závislosti na tom, jak náročné je jeho provedení. Plastiky v různých rozměrech, od drobných sošek po sochy v nadživotní velikosti, poznáte na první pohled: figury působí sympaticky neotesaně, často nemají tvář, někdy záměrně chybí detaily. V některých případech výtvarnice ponechává sochy bílé, často je však barví a používá k jejich doplnění různé materiály – umělou trávu, dřevo nebo třeba rybí šupiny.

Inspiraci nachází sochařka všude kolem sebe. Může to být kniha, cesta, setkání s přáteli. V případě cyklu „Udělám vše“ to byly inzertní noviny. Fotografie s nabídkou domácího prostituce se staly předlohou pro patnáct sošek v lascivních pózách, které vzbuzovaly v divácích smíšené pocity.

Souboru „Na cestě“ předcházela pout, kterou Erika Bornová sama absolvovala. „Přivedla mě na

Socha Odpočívající poutnice z cyklu Na cestě z roku 2010 leží na umělé trávě.

Portréty Ludvíka II. Bavorského se výtvarnice po letech navrácí zpět k malbě.

ni socha svaté Starosty, která od věřících odnímá jejich starosti. Díky ní jsem se na svatojakubskou pout vydala,“ objasňuje výtvarnice vznik cyklu z roku 2011. „Díky pouti do Santiaga de Compostela jsem si uvědomila, že cesta je důležitější než cíl a jak málo věcí je k životu opravdu nutných. Je to osvobozující zážitek,“ dodává. Po návratu nejdřív vyřezala sochu právě svaté Starosty a pověsila ji za vlasy od stropu, následně tvořila ostatní poutníky, které cestou potkala.

Cestování vůbec patří k velkým koníčkům Eriky Bornové a zároveň se stalo důležitým zdrojem nápadů pro její další tvorbu. Kromě oblíbené Francie nebo panenské přírody na Islandu objevuje i exotičtější destinace: „Důležité je pro mě Mexiko, kde mě velmi inspirují barvy, vůně, příroda, lidé a hlavně kult radostných smrtí. Navíc mám moc ráda Fridu Kahlo a ocitnout se v jejím ateliéru bylo úžasné,“ vzpomíná výtvarnice.

V této souvislosti nepřekvapí, že některé její sochy působí až čarovně a způsob jejího uměleckého vyjádření bývá označován jako magický realismus. Nevytváří přitom jen postavy: v cyklu „Pod dekou“ zachytila hračky, které nám všem v dětství, když jsme sami byli malí, připadaly obrovské. „Inspirací mi byl Sigmund Freud a jeho výklady snů. Byl to návrat do

dětství, kdy vám připadá všechno předimenzované. Vyřezala jsem hračky a cukrovinky v nadživotních velikostech, pomalovala je pastelovými barvami a zabalila do celofánu.“

A kouzelná a pohádkově magická je i série, na níž právě pracuje. „K mému poslednímu cyklu mě inspirovala návštěva Číny. Pro Číňany je kopírování evropských věcí vyjádřením obdivu a nechápou, co nás na tom popuzuje. Když jsem přemýšlela, kdo z Evropanů se naopak inspiroval Čínou, došla jsem až k Ludvíkovi II. Bavorskému, jehož posledním počinem měla být přesná kopie Letního paláce v Pekingu. Bohužel už k tomu nedošlo, ale postava tohoto pohádkového krále mě naprosto nadchla,“ vysvětluje. Můžeme se tedy těšit, že se díky cyklu „Ludvík II. a jeho dary“, představujícímu panovníkovy portréty a imaginární dary, budeme moci spolu s Erikou Bornovou znovu ponořit do jejího čarovného světa magické reality.

Erika Bornová

DÍLA ERIKY BORNOVÉ SI MŮŽETE PROHLÉDNOUT NA WWW.ARTLIST.CZ (DO VYHLEDÁVAČE ZADEJTE „BORNOVÁ“).

Co se děje ve vyspělých
ekonomikách a jaký je
výhled té globální
v dalších kvartálech?

Labutě *a čekání* *na Godota*

Co mají gorily a labutě společného? Možná více, než je na první pohled patrné. Naše práce i soukromý život jsou obvykle orientovány na detaily, drobné úkoly či rutinu. Kvůli tomu nám často uniká něco zásadního.

Text **Martin Lobotka**, analytik-ekonom, a **David Navrátil**, hlavní ekonom, Česká spořitelna Fotografie 123RF

Varováními je nutné se zabývat, protože soustředění se na jednotlivosti může vést k přehlédnutí důležitých událostí.

Nejdříve zmíníme experiment provedený poprvé na univerzitě v Harvardu. Skupina studentů byla požádána, aby sledovala video trvající zhruba minutu a půl. Je na něm šest hráčů basketbalu, dva týmy po třech, kde si spoluhráči z každého týmu mezi sebou velmi rychle vyměňují míč. Divák měl spočítat počet přihrávek jednoho z týmů. Rychlost přihrávek vyžadovala pekelné soustředění. Po zhruba 45 sekundách záznamu vstoupila na hřiště studentka převlečená za gorilu, pomalu přešla doprostřed, zabouchala pěstmi na hrud a posléze opět odešla mimo kameru. Nikdo z hráčů jí nevěnoval pozornost a přihrávali si ještě zhruba další půl minuty. Kolik padlo přihrávek? Správná odpověď je patnáct. Mnoho studentů odpovědělo dokonce přesně a 86 procent z nich uvedlo „alespoň třináct“. To není špatný výsledek! Nicméně pointa příběhu je jinde. To proto, že návažná otázka se týkala gorily. Kolik studentů si jí všimlo? Ač byl tento pokus opakován mnohokrát, výsledek byl vždy stejný – v průměru polovina lidí gorilu vůbec neviděla. Co to dokazuje?

Naše práce i soukromý život jsou obvykle orientovány na detaily, drobné úkoly či rutinu. Kvůli tomu nám často uniká něco zásadního. A kam se pak vytratila avizovaná labuť?

ČERNÁ LABUŤ

Do ekonomické terminologie pronikl pojem černá labuť, jež poprvé použil Nassim Taleb v knize Black Swan. Jde o událost, kterou neumíme předpovědět na základě minulých zkušeností a která má velký dopad. A zároveň i situace, již zpětně dokážeme naprosto jasně vysvětlit. Za černou labuť je považován například finanční kolaps v roce 2008 a krach významné investiční americké banky Lehman Brothers. Z našeho pohledu je právě tou zmíněnou gorilou. Šlo přece o to, co drtivá většina lidí prostě neviděla, ačkoli mohla – zvláště kdyby se odtrhla od detailů a místo nich sledovala raději „velký obrázek“. I proto si dnes můžeme přečíst desítky knih, které jasně ukazují, že varování byla spousta a že uvedený kolaps byl vlastně logickým následkem.

A co je tedy dnes onou gorilou na hřišti? Je to skutečnost, že Evropská měnová unie (EMU) není odhodlána udělat kroky, které by vedly

k přežití eura? Nebo je to postupný růst populismu a pokles důvěry v demokracii? Tedy vývoj, jenž v minulém století vedl až k nástupu nacionalismu, fašismu, komunismu a nakonec i ke druhé světové válce? Anebo rychlé stárnutí obyvatelstva, na něž ekonomiky nejsou připraveny a které způsobí mnohem větší problémy státním financím, než jaké vidíme nyní? Závěr by měl být takový, že varováními je nutné se zabývat, neboť soustředění se na jednotlivosti může vést k přehlédnutí důležitých událostí.

SOUČASNOST SVĚTOVÉ EKONOMIKY

Světová ekonomika zůstala v první polovině letošního roku charakterizována rozštěpením na relativně solidně rostoucí rozvíjející se trhy (kde růst nesnižují drastické fiskální úspory) a vyspělý svět s pomalým růstem. Přece jen se však situace po dlouhé době trochu obrátila – podle dat za růst ekonomiky v prvním kvartálu rozvíjející se ekonomiky trochu zklamaly a vzrostly jen o +0,9 % mezičtvrtletně. Naopak rozvinuté ekonomiky očekávání splnily (státy Evropské měnové unie poklesly jen o -0,2 % mezičtvrtletně), nebo je dokonce mírně (například USA rostlo o +0,6 % mezičtvrtletně) či výrazně překonaly (Japonsko o +0,9 % mezičtvrtletně). V rozvíjejících se ekonomikách je situace poměrně standardní a vzhledem k manévrovacímu prostoru, který měnová i fiskální politika v těchto zemích mají, probíhá mírné uvolňování měnové a fiskální politiky, což růst stabilizuje kolem 4,5 procenta. Ve vyspělých ekonomikách je však situace jiná. Co se v nich tedy děje a co tento vývoj znamená pro výhled globální ekonomiky v dalších kvartálech?

EMU zůstala v I. čtvrtletí letošního roku v recesi, trvající teď již šest kvartálů; ve srovnání se čtvrtým kvartálem roku 2012 však tempo poklesu ekonomiky zvolnilo. Slabosti samozřejmě vévodí dluhovou krizí nejvíce postižené země na jihu Evropy (Itálie, Španělsko), začátkem letošního roku se však, zejména díky počasí, nevedlo dobře ani Německu, kde růst dosáhl pouze +0,1 % mezikvartálně. Z hlediska vývoje v dalších čtvrtletích je eurozóna z vyspělých ekonomik asi největší neznámou.

Na jedné straně došlo díky zásahům Evropské centrální banky (ECB) z konce roku 2011 (v podobě dodávek likvidity do evropského finančního systému) a z léta 2012 (v představení programu podmíněného odkupu dluhopisů postižených zemí ze strany ECB) k výraznému snížení rizika katastrofického, živelného rozpadu eurozóny. Letos v květnu pak ECB přistoupila k dalšímu snížení sazeb, její klíčová sazba se tak dostala na 0,5 procenta (v USA, Británii, Japonsku i v ČR jsou klíčové sazby v podstatě na nule). To vše vedlo ke zklidnění situace na finančních trzích. Dluhopisové trhy se také uklidnily, úrokové sazby italských a španělských dluhopisů výrazně klesly a německé akciové trhy se dostaly na historická maxima. Kromě zmizení obav o přežití eura se zlepšily i vyhlídky na cyklické oživení. Nastal totiž odklon od německého rigorózního trvání na fiskálních úsporách. Evropská unie, vědoma si toho, že přílišná fiskální restrikce podvazuje růst a zhoršuje rozpočet, zmírnila své naléhání na úspory za každou cenu a některým zemím (například Španělsku či Francii) dala více času na splnění jejich závazků ohledně snižování deficitu. V reálné ekonomice, zejména na postižené periferii, se objevily první záblesky světla na konci tunelu. Ano, řecká data jsou stále hrozná, ale předstihové indikátory v průmyslu se dostaly v květnu nejvýš za poslední dva roky. Španělská nezaměstnanost je na 27 procentech, ale konkurenceschopnost ekonomiky se pomalu obnovuje a masivní, deseti procentní deficit běžného účtu z roku 2007 skoro zmizel. To vše vedlo od zimy 2012 a zejména od začátku letošního roku k postupné stabilizaci či dokonce zlepšování situace v EMU, nejdůležitější u očekávání domácností a firem (například index německých podnikatelů IFO).

PŘÍZNIVÉ FINANČNÍ TRHY

Cyklické vyhlídky se zlepšily tedy i díky příznivým finančním trhům. Na druhé straně však toto příhodné prostředí a stabilizovaná situace v eurozóně otupily reformní úsilí a spousta rizik čili prapůvodních příčin krize trvá. Přenos měnové politiky do té reálné je stále narušen a fragmentace finančních trhů je v EMU pořád problémem – to znamená, že firma v Německu se k úvěru dostane

Japonsko nastartovalo ozdravný proces vlastní ekonomiky a má nejlepší šanci postavit se znovu na nohy. USA před sebou zatím mají i přes konzistentní růst ekonomiky z hlediska opravy svých veřejných financí hodně práce.

mnohem snáze než podobná ve Španělsku. Ano, ECB správně „koupila“ politikům EU čas na reformy institucionální struktury EMU, ale těm se do nich pod vlivem uklidněných trhů příliš nechce. Bankovní unie, společná fiskální politika, nová rozpočtová pravidla, liberalizace služeb jsou jenom některými kroky, o nichž se horečně v letech 2011 a 2012 mluvilo jako o nutnosti cesty z krize a které nyní nejsou ani druhořadými tématy na summitech. Reformní letargie s sebou také nese prostor pro rychlé zhoršení situace. Rizikem je například Francie, historicky důležitý motor evropské integrace, kde je vůle k reformám mizivá a rychlejší růst pouze zbožným přáním.

Přidejte německé volby na podzim letošního roku, trvající italský politický pat nebo neutěšenou demografii. Také to, že se Evropa stane novým Japonskem či že znovu zažije výbuch nervozity jako na podzim roku 2011 a v létě 2012, není zdaleka nepředstavitelné.

JAK SI STOJÍ JAPONSKO?

V zemi vycházejícího slunce, která byla v posledních dvou desetiletích synonymem ekonomické stagnace, se naopak dějí věci. Zatímco v posledních dvou dekádách se zkostnatělý japonský politický systém nezmohl na rozhodnější odpověď na deflaci, po zvolení Šinzó Abeho premiérem v prosinci 2012 nepřešel ani měsíc a vláda oznámila masivní fiskální balíček v objemu více než deseti bilionů jenů. Poté vypoklonkovala ospalé vedení japonské centrální banky a za nového guvernéra dosadila Haruhiko Kurodu, advokáta agresivní měnové politiky. Ten

obratem přislíbil masivní kvantitativní uvolňování a vyvedení Japonska z dlouhotrvající deflace. A Abe nakonec ohlásil strukturální reformy, odstranění byrokratických překážek podnikání a liberalizaci celých odvětví a obchodu (potvrdil například zájem Japonska o členství v transpacifickém strategickém ekonomickém partnerství). Trhy se nadchly – akciový index Nikkei 225 vyrostl od konce minulého roku o 60 procent, japonská měna (jen, JPY) oslabila proti dolaru na nejnižší hodnotu od roku 2008. Ekonomika v 1. čtvrtletí 2013 vyrostla skoro o procento oproti předchozímu kvartálu a podle předběžných údajů si vede dobře i ve druhém čtvrtletí. Vyhlásit vítězství nad perzistentní, tedy dlouhodobě přetrvávající deflací (což je jeden z důvodů masivního nárůstu zadlužení Japonska) je ještě brzy, ale po dvou desetiletích nemastných neslaných hospodářských politik má Japonsko nejlepší šanci postavit se znovu na nohy. Vzhledem k jeho systémové důležitosti a geopolitickému významu v pacifickém regionu je to dobrá zpráva pro globální ekonomiku i pro politickou stabilitu regionu (silné Japonsko jako protiváha Číny).

SPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ

USA se v posledních třech letech vezly ve stínu evropských dluhových problémů a americkému fiskálu trhy nevěnovaly příliš pozornosti. To umožňovalo USA držet velmi uvolněnou fiskální politiku – ještě v minulém roce měly jeden z největších deficitů v rámci Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj – OECD (skoro 9 procent podle Evropské komise), což jsou čísla

na úrovni Řecka a Španělska a také hlavní důvod, proč se americké ekonomice v posledních dvou letech vedlo lépe než EMU. Počátkem tohoto roku přistoupily USA k mírnému utažení fiskální politiky (růst daní od ledna a výdajové škrty v březnu) s cílem snížit deficit někam k 6,5 procentům, v růstu ekonomiky se to ale projevilo jenom minimálně. To je důsledek stále extrémně uvolněné měnové politiky – americká centrální banka sice tu a tam naznačí, že takové podmínky nebudou trvat věčně, prozatím se na nich však nic nemění. Trh práce tak pokračuje v pozvolném zlepšování. Akciové trhy od počátku roku vzrostly zhruba o 15 procent a společně s rostoucími cenami nemovitostí skrze efekt bohatství udržují v růstu pilíř americké ekonomiky – spotřebu domácností. Předstihové ukazatele v posledních měsících sice zvolnily, stále jsou však konzistentní s růstem ekonomiky zhruba o 2 procenta v letošním roce. Spojené státy však před sebou mají z hlediska opravy svých veřejných financí zatím hodně práce – letos je čeká ještě debata o zvýšení stropu zadlužení (při posledním jeho zvyšování v létě 2011 se USA dostaly povážlivě blízko defaultu a ztratily rating AAA) a v dalším roce až dvou pak další utažení fiskální politiky.

Slovník

Deflace – absolutní meziroční pokles cenové hladiny v ekonomice. Obvykle se měří indexem spotřebitelských cen. Opakem deflace je inflace.

Default – neschopnost plnit své závazky.

Z bankéřky námořnicí

Jana Honsová, úspěšná bankéřka na vrcholu své kariéry, jednoho dne prudce otočila kormidlem svého života a vrhla se do vln oceánu obeplout na plachetnici svět. Jak se dívá po čtyřech letech na své rozhodnutí a co jí život na lodi přinesl?

Co musí v životě úspěšné manažerky nastat, aby opustila kariéru? Jak po letech dobrodružného života na svou práci vzpomínáte?

Více než patnáct let jsem pracovala v manažerské pozici v oblasti Trade finance, kde bylo mou hlavní náplní vytvoření samostatného fungujícího útvaru bankovních záruk. Záruka, to je v podstatě takový „air bag“ pro příjemce. Jejich příjemci pocházeli nejen z naší země, ale z celého světa, snad sedmdesátky různých států. Bylo to nesmírně variabilní: každý klient byl jiný, jednotlivé záruky byly vystavovány v různých jazycích, zohledňovaly požadavky platebních podmínek i dodacích parit jednotlivých kontraktů a řídily se pokaždé jiným odpovídajícím právním řádem... Řadu let mi byla práce vším. Až jednoho dne, těsně před Vánoce 2003, jsem si vyslechla diagnózu lékaře: onkologické onemocnění – rychlá operace nevyhnutelná. Tehdy se mi život obrátil naruby, přesto jsem se z nemocnice místo do lázní vrátila do práce a pokračovala v zajetých kolejkách, jako by se nic nestalo. S manželem jsme na sebe měli čas jen o víkendech, ale stále intenzivněji jsme si oba uvědomovali, jak je nám dobře, když odjedeme do přírody. Ota složil lodní zkoušky na plachetnici a v Chorvatsku dělal kapitána na charterovaných lodích, kam jsme jezdili několik let na týdenní dovolenou. Líbilo se mi to a rozhodli jsme se pořídit si loď vlastní. První delší cesta vedla přes Atlantický oceán.

Bylo těžké udělat tlustou čáru za touto životní etapou?

Ani ne, spíš trochu komické. Rozloučila jsem se s dětmi, jejich rodinami, s přáteli i v práci a ještě v kostýmku, ve kterém jsem chodila do banky, jsem odletěla za manželem na Martinik, abychom pokračovali v naší cestě na plachetnici obeplout svět. Po přistání jsem se z kostýmu okamžitě převlékla do šortek a trička a začala nový život na moři, který trvá už čtvrtým rokem. Musím ale přiznat, že na začátku jsem – zcela nezkušená a nepřipravená na bojové podmínky na palubě, s mizivou znalostí jachtingu – měla o tomto dobrodružství téměř naivní představu. Když zakotvíte v marině, máte docela pohodlně na dosah veškeré vymoženosti civilizace. Internet,

pitnou vodu, společenský život, možnost zajezdit si na kole, dojet si nakoupit. Jakmile se však vydáte na delší přeplavbu, životní prostor se smrskne na minimum a jste závislí – kromě ulovených ryb – na svých zásobách. S vodou i elektřinou se samozřejmě nesmírně šetří. Cokoli dokonale neupevníte, na rozbouřeném moři spadne, pořádně se nevyspěte a občas přijde i mořská nemoc. Několikrát se nám stalo, že jsme měli v bouři opravdu namále, někdo z nás se při záchraně nepostradatelných věcí z lodi málem utopil a občas jsme zažívali dramatické scény uprostřed noci, když se nám loď uvolnila z kotvy a vítr nás hnál na blízká skaliska.

Když se dnes ohlédnete, co podstatného vám život na lodi dal a vzal?

O plachetnici se dá říci, že je to byt, auto a loď v jednom. Bičována mořem, větrem, vystavena prudkému slunci. Loď člověka zvláštním způsobem vychová. Říká se, že mezi lidmi se na ní upevní přátelství – nebo nepřítelství. A to už navždy. Kompromis neexistuje. V našem případě se vzájemný vztah utužil. Někdy jsem z té intenzity citů až sama dojatá. Život na lodi mi vzal veškeré pohodlí a komfort domova. Teprve tam jsem poznala opravdový stesk po rodině, dětech, obnůčatech i přátelích. Občas se mi stýská po obyčejných věcech, třeba po kávě do skleničky po mamince, po křupavém chlebu, valašském smetanovém jogurtu, hořké čokoládě s malinami, klobáse ze stánku na Václaváku nebo pivu s pečeným kolenem na Zvíkově...

Domů k rodině se sice vracíte pravidelně, nikdy tu ale dlouho nepobudete. Jak se vám dnes, po čtyřech letech dobrodružného života, změnily existenční hodnoty?

Dostala jsem obrovskou příležitost poznání. Hlavně toho, jak se život v různých částech světa liší. Ať je to způsob bydlení, jídla, zvyků, obyčejů, tradic, výchovy dětí, všedních a svátečních dnů místních obyvatel... Často kotvíme v oblastech, kde nikdo není, a vydáváme se poznávat život kolem. Je to jiné než dovolená organizovaná cestovní kanceláří. Je jasné, že je to občas nepohodlné, ale pokud má člověk ochť dokořán, má také za chvíli otevřenou i pusť.

A že je na světě až takové množství vůní, barev, druhů rostlin, to jsem si ani neuměla představit. Určitě mi cestování pomohlo srovnat si žebříček hodnot a asi i uzrát. Člověk si uvědomí, co vlastně sám od života chce, a to mu umožní poznat lépe seba sama. To mi připomíná slova svatého Augustina: Život je jako kniha. Kdo necestuje, jako by četl pouze jednu její stránku. Souhlasím. Cestování obohacuje a osvobozuje a člověk se v sobě lépe vyzná.

Byla jste úspěšná bankéřka, máte dvě dospělé šikovné děti, daří se vám plnit si cestovatelské sny. Co považujete za svou nejlepší investici? Mohla byste poradit i těm, co mají v životě nějakou touhu a přešlapují na místě?

Asi bych měla hovořit o nějaké vydařené investiční strategii dluhopisů nebo dluhopisových fondů, ale jsou to moje děti. Ty již „investovaly“ také do počtu svých potomků – a jsou úspěšnější než já, takže jsem pětinasobná babička. Při investování i v životě se musí občas něco risknout. Ráda bych povzbudila každého, kdo se chystá pustit do něčeho, o čem už dlouho sní. Důležité je umět se v životě zastavit a udělat ten zásadní první krok do neznáma.

Jana Honsová popsalala život na lodi v knize Odhod' lana, která zachycuje plavbu ze Švédska na Panamu a její společné cestování s manželem Otou po Peru, Bolívii a Ekvádoru.

Člověk si uvědomí, co vlastně sám od života chce, a to mu umožní poznat lépe seba sama.

*Běžnou součástí
dámského oblečení
jsou klobouky – kam
jinam by si dáma
měla vzít klobouk než
na dostihy!*

Letní šaty jsou jistě pohodlnější než manažerská uniforma – kostým, ale stále platí, že během dne by žena pohybující se v byznysu neměla odhalovat ramena, dekolt by měl být decentní a délka šatů nebo sukně uměřená: měří se obvykle na šířku dlaně od kolen, to je maximum, které tzv. business dress code připouští. Ani krátký rukáv není vždy bez problémů. Módní internetové portály radí ženám nad čtyřicet neodhalovat paže nad loket, ale jako všechno v módě je i délka rukávů individuální. Muži mají své oblečení přesně popsáno a standardizováno, zato ženy mají nekonečné možnosti, jak projevit svoji kreativitu, osobitý styl a vkus. Ovšem pozor, letní oblečení svádí k odhalování, etiketa však doporučuje rezervovanost a uměřenost.

PUNČOCHY? V TOM VEDRU?

V letních parnách ženy i ve vysokých manažerských pozicích začínají koketovat s myšlenkou zapomenout doma silonky a about si střevíčky s otevřenou špičkou a patou. Nechat tak velkou část těla neoblečenou je velké riziko, působí to příliš ležerně a odvážně, často i neesteticky. V pracovním prostředí (obědy, večere, porady, jednání, schůzky s klienty) by žena vždy měla mít punčochy, a to i v nejpárnějším létě, podobně jako muži musejí trpět v saku a dlouhých kalhotách.

Častější dilema řeší ženy s lodičkami s otevřenou špičkou nebo patou. K létu se hodí a je obtížné jim odolat. Než se manažerka rozhodne vyjít ven v otevřených střevíčkách, měla by si odpovědět na několik otázek: Chci být „trendy“, nebo konzervativní? Jsou akce, kde se očekává, že bude uvolněnější než v kanceláři, třeba zahradní party, party na lodi, přátelský večírek v restauraci či všude tam, kde je jako dress code předepsán „smart casual“ (casual znamená neformální a smart můžeme přeložit francouzským „chic“, módní, osobitý, výrazný).

Pokud se tedy žena rozhodne být „trendy“, vyvstává další problém: s punčochami, nebo bez? Vybere-li si holé nohy, pak ji čeká těžký úkol – upravit je tak, aby splňovaly všechna estetická kritéria, jimiž ji bude okolí posuzovat. Je to jako s minisukněmi: chce-li žena něco ukázat, musí to stát za to. Nohy by měly být opálené, samozřejmě depilované, s dokonalou pedikúrou a viditelné defekty pokožky by měly být zakryty. A to vše zvládne silonka během dvaceti vteřin.

Uvolněte se... *ale s mírou*

Léto je doba dovolených, cestování, relaxace. Ale to neznamena, že přestávají platit všechna pravidla etikety, která dodržujeme během celého roku. Můžeme dát přednost většímu pohodlí a uvolnit se, ale stále citlivě posuzujeme hranice, kam až můžeme zajít.

Dodržování golfových pravidel nikdo nehlídá – jen hráči sami. Vycházejí z gentlemanského pojetí hry, z poctivosti k sobě i k soupeřům. Je slušností sledovat hru spoluhráče, projevujeme mu tím respekt.

JAKO V ASCOTU

V létě jsou manažerky a podnikatelky často zvány na outdoorové akce, někdy spíš společenské, jindy sportovní, jako dostihy nebo pólo. Zde se etiketa omezuje na vhodné oblečení a chování v hledišti. Na dostihy se oblékáme jako na odpolední společenskou akci. Není nutný žaket, pokud nejsme zrovna v Ascotu, muži by však měli zvolit nejlépe světlý vycházkový oblek, hnědé nebo šedé šněrovací polobotky a košili jemných pastelových barev se zajímavou kravatou, která už dnes dokonce přestává být nutností. Dámy si obléknou krátké šaty živých barev a lodičky. Dobrou volbou je i tmavomodrý blejzr a světlé kalhoty. Běžnou součástí dámského oblečení jsou klobouky – kam jinam by si dáma měla vzít klobouk než na dostihy! Na ascotském závodě se každý rok dokonce uzavírají sázky na to, jakou barvu bude mít klobouk britské královny...

Na dostizích se nemusíme nijak omezovat v hlasitém podporování našich favoritů, silné výkřiky radosti či zklamání jsou naopak vítány, protože dotvářejí atmosféru napětí při závodu.

SETKÁNÍ NA GOLFU

To golfový turnaj je náročnější, neboť zde je každý účastník hráčem a pohybuje se na hřišti. A tak musí respektovat jak psaná, tak nepsaná pravidla. Golf nemá rozhodčí v hokejovém smyslu, nic se nepíská, každý je sám sobě arbitrem, proto se golfu říká „gentlemanská hra“. Ti, kteří se pokoušejí získat neoprávněnou výhodu, nejsou vyloučeni ze hry sudím, ale pohrdáním ostatních účastníků turnaje.

První věc, na niž musíme myslet, je vhodné oblečení: na golfovém hřišti nejsou povoleny modré džíny, trika bez límečku a dámy by neměly hrát v tílku s úzkými ramínky. Šortky by u pánů neměly být kratší než dva palce nad kolena. Existují sice už i hřiště, kde vás nechají hrát v džínách (žel), ovšem jestliže tam nedbají ani o předepsaný oděv, není záruka, že budou dbát o korektní hodnocení úderů.

Pozornost věnujme i botám. Vhodná je sportovní obuv opatřená „spajky“, tedy výstupky na podrážce, které zaručují stabilitu postoje při úderu. Ženy si mohou vzít stejné sportovní mokasíny nebo ploché pohodlné boty.

Během hry si sami sčítáme body, a nechceme-li si vysloužit pohrdání ostatních účastníků hry ve flightu (skupině, která postupuje po hřišti společně), pak nesmíme podvádět ani v maličkostech, tedy počtech úderů nebo postavení míčku. I v tom je zvláštní étos golfu, tak nezvyklý pro ostatní druhy sportu. Dodržování golfových pravidel nikdo nehlídá – jen hráči sami. Vycházejí z gentlemanského pojetí hry, z poctivosti k sobě i k soupeřům. Je slušností sledovat hru spoluhráče, projevujeme mu tím respekt. Stane-li se, že náš míček letí na hráče před námi a hrozí riziko, že jej zasáhne, zakřičíme: „Fore!“ Jinak se na hřišti chováme co nejtíšeji, vždy s ohledem na druhé. Jsme-li v blízkosti odpalujícího hráče, zastavíme se a zmlkne, aby se mohl soustředit. Teprve až odehraje, můžeme se pustit do další konverzace.

Nejcitlivějším místem hřiště je green. Na něj nesmíme pokládat bagy s holemi, natož vjíždět vozíky. Při patování (jemném doklepu míčku do jamky) se v klidu a tichu snažíme odpalujícímu soupeři ani jeho míčku nezavazet. Jestliže úderem poškodíme terén, opravíme ho po sobě – přišlápneme drn, uhrabeme prošlápnutou stopu.

A poslední pravidlo: Jako v každém sportu, i v golfu se sluší po skončení hry poblahopřát vítězi, ať jsme skončili na kterémkoli místě.

ZAHRADNÍ PARTY

Léto je ideální příležitostí pro firemní setkání nebo pro akce s klienty v přírodě. Někdy stačí zahrada u vily, jindy si firma pronajme zámek s rozsáhlým parkem, největší akce můžeme uskutečnit v rekreačním resortu. Zahradní party je letní odpolední večírek v přírodě a to v sobě skrývá nejednu záladnost. Především forma

občerstvení, nejčastěji grilování, zvyšuje riziko, že si v improvizovaných podmínkách zvrhne talířek do klína nebo se potřísníme širokým výběrem grilovacích omáček. Lze jen doporučit, aby si účastníci brali jen takové pokrmy, o kterých předem bezpečně vědí, jak je budou jíst. Kuřecí řízečky vypadají lákavě, ale krájet je vestoje vidličkou vyžaduje obratnost a fyzickou sílu. Doporučuji je vynechat a jít „na jistotu“ do kuřecího soté. Dalším rizikem je alkohol. Na zahradní party se sice pijí jen lehká vína, ale parné letní odpoledne může znásobit účinky alkoholu natolik, že i dvě tři skleničky mohou zbavit leckterého účastníka sebekontroly. A tak se může stát, že i když se nám na akci původně moc nechtělo, najednou zjišťujeme, že zábava je skvělá, a cosi nám říká, že když si dáme ještě jednu skleničku, bude to ještě lepší. To je okamžik, kdy je nejvyšší čas odejít nebo se uchýlit do stínu se sklenicí vody a dát si půlhodinovou pauzu. To nejhorší, co můžeme udělat, je vydat se k šéfovi s pocitem, že jsme konečně sebrali odvahu mu říct do očí, že jeho strategie je úplně vedle a že máme mnohem lepší představu o budoucnosti firmy. Málokdo je totiž natolik tolerantní, aby debaty po třech skleničkách nebral vážně a nazířel se tvářil jakoby nic.

Pozor na vůně

LÉTO PROZRADÍ, JAK DBÁME O HYGIENICKÉ STANDARDY. ANTIPERSPIRANTŮ NENÍ V LÉTĚ NIKDY DOST, COŽ POTVRDÍ HROMADNÁ DOPRAVA STEJNĚ JAKO ŠPATNÉ VĚTRATELNÁ KANCELÁŘ. PRO ŽENU V KRÁTKÝCH LETNÍCH ŠATECH JE VEDLE DŮKLADNÉ DEPILACE SAMOZŘEJMOSTÍ LEHKÝ PARFÉM (TĚŽŠÍ PATŘÍ AŽ NA VEČER). PROHŘEŠKY PROTI HYGIENĚ, JEŽ ZAČÍNÁJÍ OBTĚŽOVAT OSTATNÍ V PRACOVNÍM KOLEKTIVU, PAK ŘEŠÍME DECENTNĚ, NEJLÉPE TAKTNÍM UPOZORNĚNÍM PŘES PŘÁTELE.

Biotechnologie – *sázka*

Biotechnologie se snaží využít chemické procesy, které jsou vlastní lidským buňkám, k průmyslové výrobě terapeuticky aktivních proteinů. Tato metoda není nikterak nová. Lidstvo už po tisíce let využívá například chemické procesy mikroorganismů k tomu, aby pomocí kvašení vyrábělo alkohol.

Text Harald Kober a Ján Hájek,
spolupředsedáři fondu ESPA
Stock Biotech Fotografie I23RF

na budoucnost?

Velký rozmach tohoto sektoru nastal počátkem osmdesátých let, kdy se vědcům podařilo izolovat jednotlivé geny, jejichž informace se překodují do specifických proteinů. Tyto izolované geny jsou vkládány do genetického materiálu rychle se dělících buněk, čímž může docházet k produkci komerčních kvantit léků na proteinové bázi. Takto vyráběné monoklonální protilátky se schopností cíleně ovlivnit proces výroby nových buněk fungují podobně jako protilátky vytvářené vlastním imunitním systémem člověka v reakci na přítomnost cizích částic (nemoc).

PRVNÍ ÚSPĚCHY BIOTECHNOLOGICKÝCH SPOLEČNOSTÍ

Tyto objevy umožnily navrhnout a testovat nové léky, které se dokážou dostat na místa, kam se původní farmaceutické léky (tzv. malé molekuly) vyráběné klasickými chemickými postupy dostat nedokázaly, a bojovat tak s nemocemi, na něž dosud neexistovala žádná léčba. Díky tomu patří aktuálně sedm nejlepších biotechnologických léků mezi deset nejprodávanějších. Farmaceutické společnosti také alokují stále více prostředků do vývoje biotechnologických léčiv, respektive přebírají mladé biotechnologické společnosti. Přes všechny tyto dosavadní úspěchy stále zůstává mnoho nemocí neléčitelných, a proto je zde i prostor pro nalezení nových, účinnějších léků, které budou také komerčně úspěšné.

V uplynulých dvaceti letech zaznamenal tento sektor vysoké tempo růstu tržeb, který ještě v roce 2007 dosahoval patnácti procent. Přes zákonitě zpomalení ale lze s vysokou pravděpodobností říci, že ještě v příštích deseti až patnácti letech bude tento růst vysoce nadprůměrný a bude nejspíše dosahovat vysokých jednociferných hodnot. Uvedený sektor se stále nachází v období dynamického

růstu a pro mnohé společnosti představuje úspěšné dovršení klinických testů vstup mezi vysoce ziskové společnosti. V indexu Nasdaq Biotech Index (který je i srovnávacím indexem fondu ESPA Stock Biotech) je zahrnuto 120 společností a pouze 25 z nich má aktuální tržby větší než 500 milionů amerických dolarů, což je považováno za hranici úspěšného léku.

DOBŘÍCH ZPRÁV BÝVÁ MÁLO, ALE JSOU VELMI DŮLEŽITÉ

I když jsou biotechnologické léky schopny dostat se na místa, kam se tzv. malé molekuly dostat nedokázaly, zůstává proces vývoje a testování nových léčiv stále poznamenán vysokým podílem preparátů, které se buď ukážou být neúčinnými, nebo mají příliš mnoho nežádoucích vedlejších účinků. Pouze jeden ze šesti potenciálních léků, které vstoupí do druhé fáze klinických testů (každý lék musí absolvovat celkem tři fáze klinického testování), bývá schválen regulačním úřadem a dostává se do prodeje. Komplikovaný chemický proces, který probíhá v lidském těle, totiž stále není dostatečně zanalyzován.

Velmi dobrá výkonnost tohoto sektoru v posledních patnácti měsících je důsledkem pokračujícího přísunu pozitivních zpráv. Nedávno bylo schváleno několik nových průlomových preparátů. Například první léky v podobě tablet na roztroušenou sklerózu od společnosti Novartis a Biogen IDEC umožní mnoha pacientům – kromě vyšší účinnosti – ulevit si od každodenních injekcí. Společnost Vertex zase v loňském roce uvedla na trh první lék na cystickou fibrózu, který zatím pomáhá jen malému počtu pacientů (asi čtyřem procentům) s jednou genetickou mutací této nemoci. Nicméně výsledky nedávných pokročilých klinických testů kombinace tohoto léku s dalšími dávají naději, že

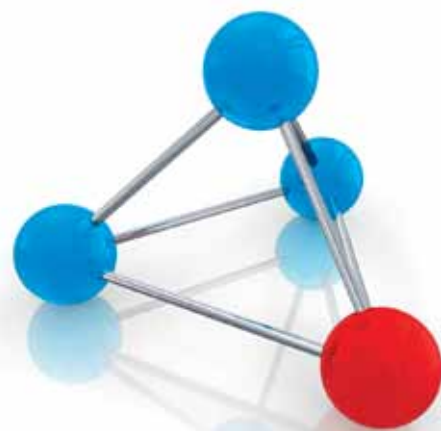
bude brzy k dispozici pomoc i pro ty pacienty, kteří trpí jinou genetickou mutací této nemoci. A po dlouhé době i mnoha nezdarech jiných léčiv prošel úspěšně klinickými testy nový lék od společnosti Celgene na rakovinu slinivky.

NADĚJE PRO NEMOCNÉ, ŠANCE PRO INVESTORY

Z dalších pozitivních zpráv v posledních patnácti měsících lze vyzvednout dva léky. V raných fázích klinických testů byly zveřejněny velmi pozitivní výsledky, které dávají naději pacientům dvou nejvážnějších vzácných dětských genetických degenerativních nemocí, na něž dosud žádná medikace neexistovala.

Lék eteplirsen společnosti Sarepta Therapeutics, který má za sebou úspěšné testy v druhé fázi klinického výzkumu pro léčbu Duchennovy svalové dystrofie, funguje na bázi metody vynechání exonů, což jsou části DNA obsahující genetickou informaci. Při přenosu genetické informace umožní eteplirsen přečíst informaci bez genetické mutace způsobující tuto nemoc a tělo pacienta opět začne produkovat potřebný protein dystrofin. Bez jeho přítomnosti dochází k postupnému ochabování kosterního svalstva a postižené děti bývají zhruba od deseti až dvanácti let odkázány na používání invalidního vozíku. Eteplirsen byl vyvinut na léčbu mutace exonu 51, jež je jednou z nejčastějších forem této nemoci, nicméně Sarepta Therapeutics má již v předklinické fázi výzkumu další léky na bázi této technologie pro léčbu dalších existujících mutací. O závažnosti této choroby a velmi dobrých výsledcích testů svědčí i to, že americký regulátor v současnosti zvažuje možnost schválení tohoto léku, aniž by musel předtím projít nezbytnými testy v konečné třetí fázi klinického výzkumu.

V uplynulých dvaceti letech zaznamenal tento sektor vysoké tempo růstu tržeb, který ještě v roce 2007 dosahoval patnácti procent. Přes zákonitě zpomalení ale lze s vysokou pravděpodobností říci, že ještě v příštích deseti až patnácti letech bude tento růst vysoce nadprůměrný a bude nejspíše dosahovat vysokých jednociferných hodnot.

Budoucnost sektoru biotechnologií, možnosti zajímavého růstu tržeb a expanze biotechnologických společností vytvářejí prostor pro atraktivní investiční příležitost. Klasickým sektorovým fondem stavícím na tomto příběhu je ESPA Stock Biotech.

Na podobném principu funguje také preparát SMNRx vyvíjený partnery ISIS Pharmaceuticals a Biogen Idec, který by měl pomoci dětem postiženým spinální svalovou atrofií, což je nejvážnější genetická dětská smrtelná nemoc. Nedávno zveřejněné výsledky první fáze klinických testů dávají velkou naději na celkový úspěch tohoto léku.

Výše zmiňované léky tvoří jen malou část pozitivních zpráv, které v uplynulých patnácti měsících dokázaly přebít stále ještě výrazně větší množství klinických testů, které skončily neúspěšně. Zatím nic nenasvědčuje tomu, že by měly pozitivní zprávy ustávat. Aktuálně probíhá řada nadějných klinických testování, jejichž pozitivní výsledky by investoři ocenili dalším růstem cen akcií.

INVESTIČNÍ STRATEGIE FONDU ESPA STOCK BIOTECH

Budoucnost sektoru biotechnologií, možnosti zajímavého růstu tržeb a expanze biotechnologických společností vytvářejí prostor pro atraktivní investiční příležitost. Klasickým sektorovým fondem stavícím na tomto příběhu je ESPA Stock Biotech. Cílem obou manažerů fondu je investovat tak, aby se fond podílel na tomto dlouhodobě nadprůměrném růstu. Investuje do široce diverzifikovaného portfolia, které z velké části kopíruje zvolený srovnávací index NASDAQ Biotechnology Index (NBI). Při skladbě portfolia vybírají přibližně ze 150 společností, tj. kromě všech 120 firem obsažených v indexu NBI sledují dalších třicet perspektivních subjektů.

Aktivní správa je prováděna převažováním, resp. podvažováním jednotlivých pozic vůči složení srovnávacího indexu na základě fundamentální analýzy. Počet odlišných pozic (tj. takových, kde se procentní podíl jednotlivé akcie na fondu odlišuje od procentního podílu na srovnávacím indexu) je vysoký, s tím, že míra odlišení je spíše nižší. Pozitivní sázky (tj. převážení se vůči procentnímu podílu na srovnávacím indexu) jsou zejména investice do dlouhodobého růstového potenciálu již schváleného léku, kdy častokrát po tomto jeho schválení dochází k výběrání předchozích zisků investorů spekulujících na pozitivní výsledek klinických testů. A pak také investice do technologických platforem některých společností, kde fond věří v úspěšné zopakování předchozích výsledků ve vývoji léků. Naopak negativní sázky jsou většinou tvořeny nižším nebo neexistujícím podílem takových společností, u nichž se nevěří v konečný úspěch aktuálně klinicky testovaného léku (i s ohledem na výše popsanou statistiku úspěšnosti klinických testů). Všechny sázky

jsou spíše výhledového charakteru s cílem podílet se na zhodnocení kurzů jednotlivých akcií dlouhodobě a překonávat tak srovnávací index NBI.

S ohledem na to, že se podnikatelský model příliš neliší v rámci sektoru (úspěšné společnosti mají zpravidla velmi podobnou nákladovou strukturu a úroveň ziskových marží), sleduje fond z finančních ukazatelů zejména vývoj odhadů budoucích tržeb léků nově uváděných na trh a pak ukazatel poměru tržní kapitalizace k těmto očekávaným tržbám. Klíčovým faktorem pro úspěch fondu je však přijít na to, který lék bude ve vývoji úspěšný a který ne. Proto většinu času tráví oba manažeři analýzou nefinančních informací. Čerpají ze zpráv o společnostech, které poskytují analytici nejlepších brokerských společností působících v tomto segmentu, jako jsou Leerink Swann, Cowen, Sanford C. Bernstein, William Blair a J. P. Morgan. Každoročně se účastní několika investorských konferencí v USA, kde mají možnost přímo se setkat s managementy jednotlivých společností i sledovat různé terapeutické panely, v rámci kterých diskutují přední medicínští odborníci o šancích jednotlivých léků na úspěch.

Společnosti, do nichž fond investuje, jsou obchodovány v USA a riziko negativního vývoje měnových kurzů není zajišťováno. Proto má na vývoj hodnoty podílového listu vliv také vývoj měnového kurzu amerického dolaru k české koruně. Podle přesvědčení manažerů fondu bude dlouhodobý růstový potenciál tohoto sektoru tažen objevováním nových léků na dosud neléčitelné nemoci dostatečně silný, aby eliminoval případný negativní efekt oslabování amerického dolaru vůči české koruně, a umožnil tak i korunovým investorům podílet se na dlouhodobém růstu tohoto skutečně perspektivního sektoru.

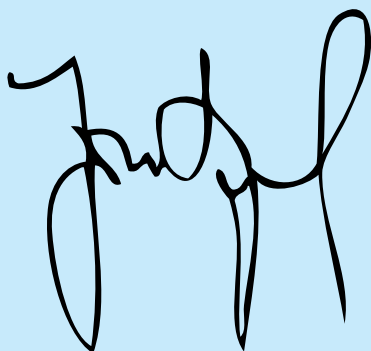
Slovník

Akciový index NASDAQ je největší ryze elektronický burzovní trh v USA s více než 3 900 kótovanými společnostmi. **NASDAQ Biotechnology Index**, který je jeho součástí, v sobě zahrnuje cenné papíry společností ze sektoru biotechnologií a farmacie.

Fundamentální analýza – jejím cílem je zkoumání a nalezení základních a podstatných faktorů, jež ovlivňují kurz akcie konkrétního podniku, případně se snaží přímo odhadnout takovou výši kurzu akcie, která by všechny tyto podstatné faktory brala v úvahu, tzv. vnitřní hodnotu akcie. Porovnáním této vnitřní hodnoty s aktuální tržní hodnotou pak lze určit, zda je akcie podhodnocena, či nadhodnocena.

„Pro většinu lidí je to ranní rituál.
Pro nás investiční příležitost.“

**Káva se bude
pít vždy. I díky akciím
Starbucks
vynesla pravidelná
investice
do fondu
Top Stocks
10,7%
ročně.**

Ján Hájek
portfolio manažer
fondu TOP STOCKS

Dostat se do vesničky Thethi na severu Albánie vyžaduje pozornou opatrnost, vede tam jediná horská silnice připomínající rozježděný vojenský autodrom. Ale všechna ta okolní krása a doslova zastavený čas za to „dobrodružství“ stojí.

Albánie – *bílé místo na mapě*

Text a fotografie Petr Tůma

Země neznámá – terra incognita. Místo, kde jsou lvi. Neprobádané území, kde žijí barbaři... Taková je dodnes Albánie, v albánštině oficiálně Republika Shqipëria. Natolik dlouho žila za zavřenými dveřmi, že si svět přivykl za ně ani nenakukovat...

Pobřeží albánské riviéry bývalo mnoho let zcela opuštěné. Dnes ho zdobí množství soukromých domků, z nichž řada nabízí i ubytování.

Lví brána v Butrintu je zmíněna v těch pár existujících průvodcích, ale ruku na srdce: opravdu na jejím reliéfu vidíte lva s býčí hlavou v tlamě?

V Albánii okusíte zajímavou kuchyni s dotykem tureckého vlivu, navštívíte fascinující historická města a hrady, vykoupete se v průzračném moři a ještě vás dovolená přijde mnohem levněji než jinde ve Středozeří.

Přitom se její doslova hermeticky uzavřené hranice otevřely návštěvníkům už v roce 1991 poté, co rozvášněný dav svrhl desetimetrovou sochu prezidenta Envera Hodži zdobící Skanderbergovo náměstí v Tiraně. Betonový plac velikosti devítijamkového golfového hřiště, kde se odehrály všechny zlomové momenty moderní albánské historie. Stalo se tak až dva roky po revolučních změnách, které otřáslý zbytkem Evropy včetně naší země.

Navzdory písmenu A, kterým Albánie začíná, budete v knihkupectvích hledat jen obtížně knižního průvodce, který by vám ji blíže představil – nepochodíte u Michelinu, Bayernu ani Freytagu, Frommer's, Let's go ani dalších. Také v edici Lonely Planet takzvané „Zemi orlů“ věnovali jen několik stránek, a to přesto, že stejné vydavatelství a cestovatelský webový portál vyhlásily Albánii v roce 2011 v hlasování Best in Travel destinací roku. Nechala za sebou Brazílii, Kapverdy, Panamu, Bulharsko, Vanuatu a další. V Albánii totiž okusíte zajímavou kuchyni s dotykem tureckého vlivu, navštívíte fascinující historická města a hrady, vykoupete se v průzračném moři a ještě vás dovolená přijde mnohem levněji než jinde ve Středozeří.

Tak proč se tam stále moc nejezdí, vtírá se zvědavá otázka? Snad je to tím, že lidé toho o této krásné zemi příliš nevědí, ve zprávách se neobjevuje, nevzbuzuje tak zvědavost ani zájem. A vyprávění těch, kteří ji navštívili a chtěli by se o ní rozpovídat, berou ostatní s rezervou, s jakou kdysi přistupovali k neuvěřitelným příběhům Benátčana Marca Pola. Takže i vy – věřte, nevěřte...

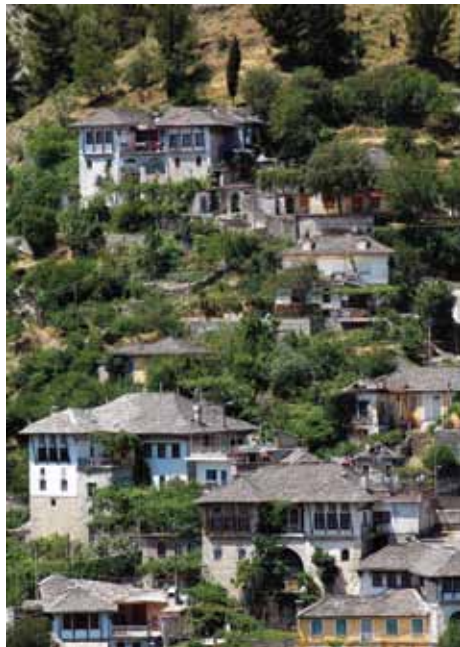
MEZI CHORVATSKEM A ŘECKEM

Skoro dva tisíce kilometrů dlouhé pobřeží Chorvatska už znáte z paměti a jižněji položená Černá Hora vás neuchvátí. Zkombinujte si Jadran s Iónským mořem: téměř karibsky bílé pláže se v Albánii roztahují na 470 kilometrech, od Vlory přes Dhermi až do přístavního města Sarandy. Dny strávené koupáním a opalováním si tady můžete zpestřit třeba výletem na nedaleký ostrov Korfu, právě do Sarandy totiž pravidelně připlouvá trajekt z pouhých osm kilometrů vzdáleného hlavního korfuského města Kerkyry. I díky tomu turistický ruch v této části Albánie stále více vzkvétá – dokazuje to bezpočet restaurací, penzionů, hotelů i nabídka ubytování v soukromí. Využívají je nejvíce turisté z Kosova, Makedonie, Černé Hory, ale i Řekové nebo Italové. Před lety idylicky opuštěná místa se však během posledních sezon z těchto důvodů na druhou stranu bohužel navždy změnila: kam jen pohlédnete, stojí rozestavěné budovy a také vlastní pobřeží je rozparcelováno téměř po centimetrech.

Na dohled od něj a jen kus od řeckých hranic je ve stínu zeleně ukryta archeologická lokalita Butrint – „býčí město“, dnes již pod ochranou UNESCO. V silných kamenných zdech zbudovaných ve 4. století po Kristu se odrážejí staletí a také stopy Ilyrů, Řeků, Římanů, Vizigótů, Normanů, Bulharů, Benátčanů, Francouzů, Turků a konečně Italů. Ti tam prováděli od třicátých let minulého století až do druhé světové války archeologické průzkumy. Jejich výsledkem je skutečnost, že největší historické poklady Albánie jsou dnes bezpečně uloženy v muzejních expozicích v Neapoli a v Římě. Co nešlo odnést, jako například

Městu Gjirokaštër se přezdívá město bílých střeš a jeho vysoké domy nemají okna v přízemí – sloužily totiž jako pevnosti před krevní mstou.

Trekové výlety k horským štítům doporučuji zkombinovat s plavbou po poklidné hladině zatopených údolí a vesnic na přehradě Komani.

kamenné mozaiky na podlahách paláců zobrazující ptáky a květiny, je pro jistotu zahrnuto vrstvou pisku a hlíny... Oblast takzvané „albánské riviéry“ navštívili v roce 1959 cestovatelé Hanzelka a Zikmund a popsali ji v cestopise Obrácený měsíc následujícími slovy:

„Zavřete oči a popusťte uzdu fantazii. Ať vám vykouzlí háje olivovníků a lesy černých borovic. Zákoutí pláží velkých, malých i nejmenších, právě tak pro dva. Ať vám přivábí mořské břehy bez konců i ostrůvky jako dlaň. Palmy a kaktusy, černé kužele cypřišů, vodopády růží, márnivě vonících oleandrů a něžnou violet bugenvíli... Jednou to bude ráj turistů. Půlka světa sem bude jezdit žasnout, druhá jí bude závidět.“

ZPÁTKY NAHORU AŽ NA SEVER

Rájem je Albánie i pro vyznavače pěší turistiky. Zatímco pobřeží prožívá raketový boom a na plážích se tyčí nekonečné armády slunečníků, v horách potkáte jen... Čechy. Více než pětáosmdesát procent území Shqipërie pokrývají divoká, často dodnes nezmapovaná pohoří. Jejich návštěva vyžaduje pořádnou dávku odvahy, smysl pro dobrodružství, rozhodnost a samostatnost. Nejznámější je divoké pohoří Prokletije na severu země, které je i prokletě krásné. Jeho bělostné masivy připomínají italské Dolomity, ale nenajdete tam žádnou asfaltku, natož pak hotel či horolezce směřující kamsi na feratu. Je to poslední místo v Evropě, kde nepotkáte člověka v goretexové bundě, natož aby mával navigací a cpal se energetickými tyčinkami. Přesnější plány této dlouho zakázané oblasti neexistují, nadšenci si kopírují staré ruské mapy, anebo si vyrábějí vlastní podle satelitních snímků z internetu. Vrcholky hor s výškami přes 2 700

metrů a údolí, kde se čas doslova zastavil, si možná budete schopni představit, horší to je pak ale na místě s domluvou a s místopisnými názvy. „Kde to vlastně jsme? Ve vesnici Boge?“ tážete se rukama nohama tří chlapíků pokuřujících na návsi. Je všeobecně známo, že Albánci podobně jako Bulhaři vrtí záporně hlavou, chtějí-li vyjádřit souhlas. Tihle však horlivě přikyvuji. Možná, že už přešli na evropský způsob přitakávání, ale nedali vám to jaksi vědět. Stojíte tak uprostřed zvědavého hloučku, hlavou vrtíte a zase jí akčně kýváte a zdá se, že hrajete nějakou společenskou hru. V Číně byste se domluvili snadněji. Podobně jako tam nakonec vytáhnete papírový blok a místo nebo věc, kterou hledáte, prostě nakreslíte.

MIREK UŽ NEMÁ VŠI

Albánština je uměle vytvořený jazyk z počátku 20. století, který vám bude znít jako neskutečná kombinace rumunštiny a finštiny doladěná francouzštinou. Mnoho slov ovšem nepřipomíná vůbec nic, co by vaše uši kdy zaznamenaly. Tak třeba náměstí čili plaza nebo platz je albánsky... seši. Gut, good, tedy dobře – mirë. Toaleta a WC jsou banjë, případně nevojtore. A market, merkado, prostě trh? Dielle. Jako by všichni albánští jazykozpytci byli při vymyšlení nového jazyka pod vlivem kořalky. Navzdory článkům uveřejněným v nejrůznějších cestovatelských časopisech, kde od sebe autoři zřejmě opisovali větu, že Albánci jsou poměrně dobře jazykově vybaveni, tvrdím opak! Možná na vás zkusí pár hrdelních výkřiků v italštině, kterou odkoukali ze satelitní televize, ale těmi domluva (alespoň) ve vnitrozemí končí. I proto doporučuji naučit se pár

Albánština je uměle vytvořený jazyk, který vám bude znít jako neskutečná kombinace rumunštiny a finštiny doladěná francouzštinou. V Číně byste se domluvili snadněji.

SVĚT NA DLANI

Betonové pomníky s nutnou rudou hvězdou dnes stráží už jen málo obydlí, častěji ale úplně opuštěná místa Albánie.

Někdo má před domem zahrádku, někdo malou garáž, v Albánii to může být bunker. Pro dospívající děti to je ta nejdokonalejší „schovka“.

Od minulosti k nejbližší přítomnosti. V jednom z malých horských krámů dostanete všední potřeby, opravdové dobroty však nabízejí až městské trhy.

výrazů a vypomoci si klidně jako kdysi během školní výuky. Věta „na zdraví sestry vlastní matky“ neboli „tužja tjeťa“ znamená dobrý den. Naopak proces, kdy se Mirek loučí s malým nepřijemným hmyzem na hlavě, tedy „mirupávši“, značí na shledanou. Čas tichého nechápání doporučuji proložit obdivnými výkřiky „šum mir“ (velmi pěkný) a „nje bira“ (jedno pivo). Internacionální slovo je naštěstí Tomáš Rosický a také rýmováčka AlbaNIJA, ČechIJA, RaKIJA. Uzavírá ji slůvko „guzuár“ (na zdraví) a objímání se a líbání na tváře s intenzitou, o které ani sám Brežněv neměl potuchy. Pokud jste s Albánci (tedy muži) již spřáteleni, většinou se políbíte dvakrát na každou líci. Ženy se ale často líbnou pouze jedenkrát. Buď jsou stydlivější, nebo v sobě mají míň rakije.

HOUBAŘŮ RÁJ

Enver Hodža byl něco jako Fidel Castro. Revolucionář a tatík národa, nejprve obdivovaný, nakonec těžce

nenáviděný. S jeho jménem se setkáte v Albánii dodnes, do skal bylo vyleptáno kyselinou. K moci se dostal v roce 1944 a zůstal tam až do své smrti v roce 1985. Než poslal do pracovních lágrů a takzvaných osad vypovězených na půl milionu Albánců a stal se tak dvojčetem Stalina, geneticky okrášleným nejhoršími Hitlerovými rysy, přirovnávali ho západní diplomaté k Winstonu Churchillovi. Pro našince je zajímavá skutečnost, že se právě Hodža odmítl podílet na okupaci Československa v srpnu 1968. Dokonce vystoupil na protest z Varšavského paktu a letité přátelství se Sovětským svazem vyměnil za bratrství s Čínou. Hesla „Partia mbi te gjitha“ (strana nade vše) dostala šikmooce žlutou dimenzi. Budování socialismu s puškou v jedné a krumpáčem v druhé ruce zůstalo typické i pro sedmdesátá léta minulého století, kdy Hodža nechal budovat vojenské kryty. Jejich počet se dnes odhaduje na osm set tisíc! Vyžádaly si víc betonu a železa než výstavba obytných

domů po celé zemi. Ještě dnes trůní na každé výšině, stojí za každou zatáčkou, uprostřed sídlišť i na nepřístupných vrcholcích hor. Jejich klobouky připomínají obrovité bílé hříby. Střilnami však často míří proti sobě a mnoho jich zůstává skryto například ve dvoumetrové kukuřici, takže není vidět ani na ně, ani z nich. Útok na Albánii se zřejmě předpokládá jen v zimě... Tyto nezničitelné stavby v současnosti slouží jako malé obchůdky, pizzerie, bary, sklady a nejčastěji jako veřejné záchodky. Z Albánie si proto můžete přivést kromě bezpečtu fotografií, na nich téměř vždy dominují, i alabastrový popelník, který věrně kopíruje jejich tvar.

A také vynikající tříhvězdičkový „konjak“ Skanderbeg, jehož láhev vychází na směšných dvě stě korun. V ústech chutná jako celá Albánie. Napoprvé je trošku drsný, ale za chvíli mu podlehnete a hned byste si dali ještě lok...

Albánie z první ruky

○ V zemi, kterou před pár lety křížovalo několik zauzlovaně klikatých uzoučkých silniček, vznikají živelně supermoderní šestiproudé dálnice. Staví se tam natolik překotně, že je kartografové neměli šanci zaměřit a tiskárny v opravených mapách vytisknout. Což klade hlavně na řidiče nemalé nároky. Na mezinárodním letišti Rinas, pojmenovaném podle Matky Terezy, sice najdete pobočky „rent a car“ světových sítí Avis, Hertz či Sixt, ale výpůjčku vozu si zařídíte s dostatečným předstihem: mají vždy jen jedno, maximálně dvě auta.

○ Na českém trhu dostanete víceméně jediného průvodce Albánií, kterého byste našli i v cizině. Vydalo ho brněnské nakladatelství Jota a všichni si myslí, že jde o překlad z britské edice Rough Guide. Omyl. Je z malého vydavatelského domu Bradt a před pár měsíci vyšla jeho už několikátá aktualizovaná reedice.

○ Pokud nejste ani nejmenším kouskem těla dobrodruzi, a Albánie by vás stále lákala, můžete se tam vydat v doprovodu několika málo cestovních kancelář. Na tamní poměry a zákony Balkánu jsou už léta připraveni –

brněnský Kudrna, pražská Adventura, CK Poznání, Alpina či Mundo. Albánie se ale stále častěji objevuje i na seznamu kancelář typických pobytovými zájedy. Například u FIRO-touru.

○ Albánská měna se nazývá lek a banky mění eura podle kurzu, který nikde na internetu nenajdete. Naposledy to bylo 1 : 128, takže od přepážky odcházíte s naditou igelitkou plnou potrhanych papírků značených ALL. Je vhodné vědět, že v roce 1996 albánská měna v důsledku investic do pyramidových schémata zdevalovala o jednu nulu, přesto se používají pořád stejné bankovky. Někteří obchodníci udávají ceny zboží v lecích starých, jiní je píší v těch nových. Tisíc nových je opravdu tisícovka, tisíc starých pouhá stovka...

Je to jako vracet se do dětských let, k babičce na vesnici. Na stole je vždy plno, okolo něj pěkně živo a „trochu“ není žádná míra. Jí se, pije, povídá a zpívá, dokud síly stačí. A přesně taková atmosféra vládne v malé restauraci Luka Lu.

Hravost interiéru i jídelníček korespondují se spontánností a pohostinností Balkánu.

Přístav *balkánských chutí*

Není to jen Přístav Lu (jak zní název v překladu), je to přístav, ve kterém zapomenete na shon centra Prahy i všedního dne. V Luka Lu přestáváte spěchat, začínáte relaxovat, a když pozdě v noci zjistíte, kolik máte zmeškaných hovorů, je vám to vlastně jedno. Namísto přemýšlení, co vám asi kdo chtěl, vzpomínáte, co jste v danou dobu zrovna jedli, o čem se debatovalo a jakou píseň vedle u stolu zpívali. V Luka Lu totiž bývá pořádně živo, a když se tu zrovna koná nějaká rodinná oslava, máte o zážitky (i nové přátele a spolustolovníky) postaráno. Albánie a vlastně celý Balkán je pestrý, tak trochu divoký, spontánní a neuvěřitelně pohostinný. A i když kulinářská nabídka restaurace Luka Lu sahá daleko za hranice Balkánu, atmosféře to vůbec neubírá, ba naopak. Ať už si z menu vyberete cokoliv, nemůžete sáhnout vedle.

Většina chodů na jídelníčku není přehnaně složitá, připravují se především podle tradičních receptů a sezony a výsledek je vždy povedený, chutově čistý a zdravý. Zdejší šéfkuchař se pyšní tím, že svým zákazníkům vždy nabízí spoustu čerstvé zeleniny, rozmanitých ryb a dalších darů moře. V nabídce však nechybí ani výběr jídel inspirovaných balkánskou a italskou kuchyní, včetně čevapčiči a těstovin. Není

to to nejosofistikovanější jídlo v Praze, ale i to je možná právě jeden z důvodů, proč se vám tu bude líbit. Na stůl vám bude přátelská a ochotná obsluha nosit jídla, na jaká byste mohli narazit v hospůdce v nějaké zastrčené ulici Tirany, nebo ještě spíš na večeři u někoho doma.

Výzdoba je tu ovšem divočejší, než jste si kdy dokázali představit. V přední místnosti budete mít nad hlavou kompletně vybavený křečkovský stůl včetně šicího stroje, nedokončeného kusu oblečení a dvojice chlupatých přezůvek. Na stěnách restaurace jsou falešná dřevěná okna a malý balkon. Hravý kýč, který je ve srovnání se zasmušilým minimalismem tolika pražských restaurací vitaně milý a přívětivý. Za úzkou chodbou se nachází zimní zahrada, nádherná vzdušná místnost se skleněnou střešou, hezkými dlaždicemi a spoustou zeleně. Zadní část dotváří malebné venkovní patio s prkennou podlahou a svítícími lucernami.

Než se vůbec v jídelním lístku rozkoukáte, budete mít na stole domácí chléb se smetanovým sýrem a paprikovou brynzou. To aby vám u toho čtení nevyhládlo. Pokud je vás u stolu víc nebo jste tu jen na utužování mezilidských vztahů, nakombinujte

si na stůl nejrůznější studené i teplé předkrmy: kukuřičnou proju (zapečený balkánský sýr), prebanac (pečené fazole v pikantní omáčce), smažené jaderské ančovičky nebo grundle. To vše doplňte pečenými papričkami plněnými zelím či smetanou, některým ze zeleninových salátů a v patiu nebo na zahrádce před restaurací pak můžete prosedět u dobrého vína celé odpoledne.

Z hlavních jídel můžete vybírat mezi slušnou nabídkou ryb (za ochutnání rozhodně stojí chobotnice pečená na tradiční způsob), milovníci hovězího by měli vyzkoušet speciality jako čevapčiči nebo pljeskavica. A protože jde o balkánskou restauraci, nechybí samozřejmě nabídka jehněčího připraveného na nejrůznější způsoby. A rozhodně nevynechejte tradiční přípravu masa ve speciální pánvi zvané sač.

A co si dát závěrem? Zapomeňte na dezert! Tady se končí malou štamprličkou něčeho řízného. Nabízí se travarica, komovica, svatovsku kruškovac či loza. Anebo můžete okošťovat některý z netradičních destilátů z černého jeřábu, kdoule, malin, lískových oříšků nebo květu černého bezu. Zkrátka jako na dovolené u moře.

Investice ze zlata

Zlato je již od nepaměti považováno za jeden ze základních instrumentů pro uchování reálné hodnoty majetku. Bylo, je a bude měřítkem bohatství. Jeho hodnota, a tudíž i cena vždy dramaticky rostou v čase ekonomické nebo politické nejistoty.

Z hlediska kupní síly si jediné zlato udržuje svou reálnou hodnotu v průběhu času a jeho cena roste zhruba stejným tempem jako devalvace papírové měny.

Ne náhodou se například cena za ryzí investiční zlato zvýšila od 11. září 2001 o zhruba 600 procent na současných téměř 1 450 amerických dolarů za trojskou unci (tj. 31 g). Investiční zlato je bezpochyby již po tisíce let prostředkem, který odolává všem zkouškám času, a bez nadsázky je jeho nákup tím nejlepším a zcela nejspolehlivějším dlouhodobým zajištěním proti měnovému znehodnocení inflací.

HODNOTA ZLATA SE V ČASE NEMĚNÍ

Před dvěma tisíci let, v časech prvního římského císaře Augusta, jste si za zlato o hmotnosti jedné unce mohli koupit sukni, sandály a ramenní šerpu. To vše nejvyšší kvality. Na konci americké války za nezávislost, v roce 1783, jste za tutéž unci zlata pořídili kvalitní oblek, boty a pásek. V roce 1898 při ukončení španělsko-americké války byste za zlatou unci nakoupili to samé luxusní zboží. Když v roce 1945 skončila druhá světová válka, i tehdy mělo zlato o zmíněné váze stejnou kupní sílu: mohli jste si za ni pořídít kvalitní oblek i s doplňky. A hodnota zlata v roce 2013? Trojská unce zlata odpovídá přibližně 29 tisícům korun, které i dnes můžete vyměnit za kvalitní oblek, boty a pásek.

Před první světovou válkou byl základní týdenní plat amerického obchodníka přibližně 25 dolarů, což odpovídalo zhruba 1,2 unce zlata. V roce 2008 vydělával přibližně 900 až 1 000 dolarů týdně, tedy asi 1,1 unce zlata. Základní model vozu Ford Model T stál před osmdesáti lety kolem 280 amerických dolarů, což bylo asi 14 uncí zlata. Podíváme-li se na cenu vozu Ford Focus prodávaného ve Spojených státech v roce 2011, která byla přibližně 19 tisíc dolarů, zjistíme, že objem zlata v této hodnotě je podobný, tedy zhruba 11 a půl unce.

Z hlediska kupní síly si tak jediné zlato udržuje svou reálnou hodnotu v průběhu času a jeho cena roste zhruba stejným tempem jako devalvace papírové měny.

PROČ INVESTOVAT DO ZLATA?

Vlády znehodnotí naše peníze, aby splatily své rekordní dluhy, mohou peníze i tisknout. Ale zlato

Česká spořitelna nabízí svým klientům možnost koupit si zlaté slitky společnosti Münze Österreich. Jejich cena se mění každý den v závislosti na aktuální ceně zlata a je uvedena v kurzovním lístku na www.investicnicentrum.cz.

vytvořit neumějí. Zásoba papírových peněz může být nekonečná – zásoba zlata je však extrémně omezená a je obtížné ho vytěžit. Ronald Stöferle, odborník na komodity Erste Group Bank, uvádí jako důvod příznivého vývoje ceny zlata relativní nedostatek tohoto drahého kovu v porovnání s bankovkami, které lze libovolně tisknout. „Zlatu je přikládána taková hodnota proto, že jeho roční produkce je ve vztahu k zásobám tak nízká. Zásoba zlata roste pouze asi o 1,5 procenta ročně, zatímco peněžní agregáty rostou v porovnání s tím několikrát násobně.“

Zlato by si mělo vést dobře, i když akciové trhy padají. Dokazuje to třeba cena jiného drahého kovu, stříbra, která se víc než zdvojnásobila mezi lety 1932 a 1936 během Velké hospodářské deprese, kdy byla hodnota zlata fixována. Další „medvědí trh“, tedy období, kdy akciové trhy dlouhodobě klesaly, nastal mezi lety 1968 a 1980. Stříbro skočilo ze dvou dolarů na vrchol blížící padesáti dolarům.

Cena zlata stoupá během inflace i během deflace. Zlato představuje ochranu před inflací. Jeho cena stoupá s klesající hodnotou dolaru. Ale co mnoho lidí nechápe, je fakt, že zlato si povede dobře i při deflaci, když centrální banka sníží úrokové sazby a divoce se tisknou peníze (tj. tvorba inflace), aby se ekonomika dostala z deflační pasti. Vzniklá nejistota zase podporuje investice do zlata. To vše zvyšuje jeho atraktivitu coby stabilního prostředku vytváření úspor právě v ekonomicky nejistých dobách.

„Evropská centrální banka snížila úroky na historické minimum a na této úrovni pravděpodobně ještě dlouho zůstanou. Záporné reálné úroky znamenají pro zlato dokonale prostředí,“ vysvětluje Ronald Stöferle.

Zlato snižuje investiční riziko v portfoliu. Je totiž částečně negativně korelováno s dalšími aktivy, jako jsou akcie či dluhopisy. Cena zlata se tedy vyvíjí při různém tržním vývoji odlišně od akcií a dluhopisů, což více rozkládá tržní rizika investičního portfolia a dodává mu další potenciál výnosu.

INVESTICE DO ZLATA NENÍ PRO KAŽDÉHO

Zlato je spíše komodita zajišťující než investičně růstová. Jeho přirozená hodnota v portfoliu by měla tvořit pět až deset procent a nezáleží, zda se rozhodnete investovat sto tisíc nebo milion korun. Investice do zlata je vhodná pro všechny dynamičtější orientované investory, kteří již mají alespoň malé zkušenosti s akciemi či akciovými fondy. Důvodem je vyšší kolísavost ceny. Ti, kdo jsou zvyklí pouze na stabilní výnos na termínovaných vkladech, nesou i mírný pokles ceny zlata velmi těžce. S malým kapitálem, řádově v tisících korunách, by se investoři neměli pouštět do individuálního obchodování na burzách, ale raději by měli peníze svěřit nějakému fondu.

Myslet si, že se dá na zlatě rychle vydělat, je zavádějící. Je to investice dobrá, ale dlouhodobá. Dokáže však velmi efektivně chránit před inflací. Fyzické zlato se také často dědí z generace na generaci. Kdo se rozhodne do zlata investovat, má několik možností.

Nejčastějším a nejoblíbenějším způsobem je nákup fyzického zlata, tedy slitků, cihlíček či mincí. Z pohledu investora je nejzajímavější takzvané investiční zlato, z něhož se neplatí daň z přidané hodnoty. Fyzický kov slouží výhradně k zajištění části

úspor proti inflaci. Nic víc, nic míň.

Vybrat si také můžete některý z investičních certifikátů, které cenu zlata kopírují, nebo takzvaných ETF (Exchange traded funds), jež zlato skutečně fyzicky nakupují, takže jsou kryté hodnotou zlata. Investovat lze také třeba do akcií firem zabývajících se produkcí zlata.

NOVINKA V ČESKÉ SPOŘITELNĚ – INVESTIČNÍ ZLATO VE FORMĚ ZLATÝCH SLITKŮ

V období turbulentních finančních trhů zlato znovu získává na atraktivitě coby bezpečné aktivum. Česká spořitelna se proto rozhodla reagovat na tuto skutečnost a od července 2012 nabízí svým klientům možnost koupit si zlaté slitky společnosti Münze Österreich. Ty spořitelna prodává ve třech variantách: s hmotností 10, 50 nebo 100 gramů. Jejich cena se mění každý den v závislosti na aktuální ceně zlata a je uvedena v kurzovním lístku na www.investicnicentrum.cz. Aby byla garantována pravost a vysoká hodnota slitků, začala společnost Münze Österreich podle standardu „Good Delivery“ spolupracovat při jejich výrobě se švýcarským podnikem Argor-Heraeus SA, čímž je zaručena nejvyšší kvalita. Na slitcích je také řada ochranných prvků, jako je logo společnosti Münze Österreich, na desetigramových je navíc umělecká ražba lipicánského koně, tzv. KINEGRAM™, údaj o hmotnosti a ryzosti slitku (999,9 Au) – a značka zkušebny a tavní společnosti Argor-Heraeus SA. Každý slitek je navíc označen individuálním číslem jako unikátní kus.

Slovník

Inflace je nárůst všeobecné cenové hladiny zboží a služeb v ekonomice v určitém časovém období. Ekvivalentně lze inflaci definovat jako snížení kupní síly peněz.

Deflace je absolutní meziroční pokles cenové hladiny v ekonomice. Obvykle se

měří indexem spotřebitelských cen.

Deflační past – pokud krátkodobá deflace trvá příliš dlouho, může se rozvinout až v deflační spirálu či deflační past. Průběh je pak následující: klesají ceny, což vede ke snížení tržeb a případně zisků podnikatelské sféry,

kteřá tak musí snižovat náklady.

Ovšem snížení nákladů vede k růstu nezaměstnanosti (propouštění lidské síly) nebo ke snížení mezd zaměstnanců. Oba tyto faktory – růst nezaměstnanosti i pokles mezd – pak snižují poptávku domácností po zboží a službách, což trh

tlačí opět ke snižování cen atd. ve spirále se stále rychlejším tempem.

Negativní korelace je záporná závislost – když hodnota jedné veličiny roste, hodnota druhé klesá.

V průběhu historie si ženy musely v mnoha životních teritoriích své místo po boku mužů vybojovat a dokazovat, že jsou stejně schopné a chytré. Pro jiné oblasti však jako by byly Bohem stvořeny. Kde mají nad svými mužskými protějšky skutečně navrch, je služba bližním, ať už se jedná o ošetřovatelství, sociální pomoc či oblast lidských práv. I když ani zde nešlo vždycky všechno jako po másle a nejednu odhodlanou ženu stálo její poslání spoustu životních sil...

Text **Pavína Zelníčková** Fotografie **isifa, profimedia**

Andělé v sukních

Bertě von Suttner bylo souzeno vykonat mnoho pro lidstvo. Osud si však k naplnění svých cílů nevybírání vždycky nejpřímější cestu. Hraběnka Kinsky ze Vchynic a Tetova (1843–1914) svého otce již nepoznala. Od matky, která pocházela z podstatně chudších poměrů, se jí však dostalo kvalitního vzdělání. To pak spolu s jazykovým nadáním zúročila coby guvernánka v rodině Suttnerových, kde také (proti vůli paní domu) našla svou životní lásku. Zážitky z jejich společné práce v polních lazaretech položily základ jejímu celoživotnímu boji za mír. Po protiválečných člancích, studiích a prvních knihách přišel její nejvýznamnější román *Odzbrojte!*, jenž byl záhy přeložen do dvanácti jazyků. Svým humanismem a filozofií si padla do noty i se svým zaměstnavatelem a později celoživotním přítelem Alfredem Nobel, jehož inspirovala k tomu, aby do svého záměru oceňovat lidstvu nejpřínosnější lékaře a vědce zahrnul i osobnosti, jež se zásadně zasloužily o mír. Jednou z nich – a zároveň první ženou-držitelkou Nobelovy ceny za mír – se v roce 1905 sama stala. Zemřela v roce 1914, paradoxně v předvečer války, před níž tak důrazně varovala.

Jen silné ženy dokážou obětovat pohodlí osobního života, aby mohly činit velké věci. Jednou z nich byla Angličanka *Florence Nightingaleová* (1820–1910). Odolala očekávání rodiny a vystudovala matematiku a statistiku, jež později spojila se svým životním posláním – službou nemocným. Své skutečné kvality měla možnost prokázat během Krymské války (zač. 1854), kdy se na žádost britského ministra války ujala dozoru nad ošetřováním ve vojenských nemocnicích. Jako první vzala „svoje“ ošetřovatelky přímo na bojiště, proti choleře a tyfu zakročila zajištěním pitné vody, čerstvého ovoce a zeleniny i odpovídajícího zdravotnického vybavení. A výsledek? Dramatický pokles úmrtnosti raněných vojáků. Navrhla řadu doporučení pro zlepšení hygienických podmínek ve vojenských nemocnicích, publikovala stovky článků a knih a založila dva ústavy, jež inovativním způsobem školily nové ošetřovatelky. Za své zásluhy byla královnou Viktorií odměněna Královským červeným křížem a v roce 1907 obdržela jako vůbec první žena Královský řád za zásluhy.

Příběh *Helen Kellerové* (1880–1968) je vlastně příběhem hned několika nezdolných žen. Sama

Helen, vzpurná, ale výjimečně inteligentní dívka, se nehodlala smířit s tím, že již v devatenácti měsících zcela ohluchla a oslepla. Odmítla tmu a ticho, jež obestřely její život, a vymyslela přes padesát znaků, jimiž se mohla se svou rodinou dorozumívat. V sedmi letech do jejího života zasáhla jiná silná žena, mladá učitelka *Anne Sullivanová* (1866–1936), sama v dětství až do úspěšné operace slepá. Ta Helen naučila jednotlivé pojmy psaním na její dlaň a kontaktem s odpovídajícími předměty, díky ní si Helen osvojila i Braillovo písmo. Aby se od malička hluchá dívka naučila mluvit a mohla konverzovat s ostatními, k tomu jí pomohla další zapálená pedagožka *Sarah Fullerová* (1836–1927) – tím, že jí dovolila dotýkat se vlastních úst a jazyka, aby Helen pochopila fungování mluvené řeči. Díky nezdolné Helenině vnitřní síle a pomoci těchto odhodlaných žen se z původně zatvrzelého hluchoslepého dítěte stala sebevědomá mladá žena, absolventka jedné z předních amerických univerzit a autorka řady článků a knih. Celý svůj život pak zasvětila podpoře stejně hendikepovaných, jako byla sama.

Nebyla to vždy jen fyzická nedostatečnost,

Princezna Diana:

„Nenazývejte mě ikonou, jsem jenom matka, která se snaží pomáhat.“

kteřá lidi vyčleňovala ze společnosti. Ještě nedávno byla silným hendikepem také barva pleti. A to i v „zemi svobody“. Nebyla to však ani panovnice, ani významná profesorka, kdo se rozhodl veřejně říci ne a postavit se nesmyslným konvencím. *Rosa Parksová* (1913–2005) byla „obyčejná“ švadlena. A přesto se stala americkou ikonou hnutí za občanská práva, když v roce 1955, unavená nekončící diskriminací, odmítla přenechat v autobusu své místo k sezení bělochovi. Ačkoli to sama nikterak nezamýšlela, svým spontánním rozhodnutím – za něž byla vzápětí odsouzena a uvězněna – změnila životy stovek tisíců Afroameričanů. Bojkot proti jejímu zatčení přinesl nakonec zrušení segregáčnických zákonů. Rosa se pak společně s manželem celý svůj život věnovala osvětové činnosti. Její úsilí o zlepšení postavení černošských obyvatel Ameriky bylo odměněno množstvím vyznamenání a řádů, včetně Prezidentské medaile od Billa Clintona a Zlaté medaile Kongresu.

Jak těžké a především zdoluhavé je prosadit změny v lidském smýšlení a zavedených společenských stereotypech, věděla svoje také „první dáma světa“, jak *Annu Eleanor Rooseveltovou* (1884–1962) nazval Harry S. Truman. Neteř amerického prezidenta Theodora Roosevelta nevyrostala zrovna v ideálních rodinných poměrech, a tak jí osud v podobě přísné babičky zavál na prestižní školu až do Anglie, aby nakonec zakotvila coby manželka Franklina D. Roosevelta a matka jeho šesti dětí. S konvenčním životem dámy z vyšších vrstev se však nehodlala smířit. Začala se aktivně zapojovat do nejrůznějších hnutí a akci týkajících se sociálních problémů – od zákazu dětské práce přes uzákonění minimální mzdy po rasové zrovnoprávnění. Dokázala současně podporovat manžela v prezidentské kampani, cestovat, přednášet, psát sloupky do novin a bojovat za práva žen. Třeba i tím, že jako první manželka amerického prezidenta pořádala tiskové konference jen pro novinářky, čímž přinutila šéfy novinových redakcí, pokud chtěli dále získávat informace, zaměstnávat více žen. Rok po druhé světové válce byla zvolena předsedkyní Komise OSN pro lidská práva a jejímu návrhu vděčíme za současnou podobu Deklarace lidských práv.

Pomáhat potřebným může každý a nemusí se tak dívat jen z pozice moci. Cesta pomoci „zespodu“, tedy vlastními silami, může být stejně účinná. *Agnes Gonxha Bojaxhiuová* se dostala až na vrchol žebříčku světového vlivu, přesto až do smrti zůstala skromnou služebnicí Boží. *Matce Tereze* (1910–1997) se dodnes přezdívá Anděl z Kalkaty. Rodačka z makedonského Skopje vstoupila v osmnácti letech do řádu loretánských sester a odjela do Kalkaty. Postupně svou pozornost zaměřila na nejchudší obyvatele místních slumů, pečovala o opuštěné děti,

Baronka von Suttner se postavila do čela výborů mírových organizací a mezinárodních kongresů, byla nadšenou propagátorkou založení mezinárodního smírčího soudu v Haagu.

zachraňovala novorozence, jichž se jejich chudé matky zbavovaly pohozením na skládku, ošetřovala, učila. Když se k ní začaly přidávat stejně ochotné ženy, vznikla v roce 1949 kongregace Misionářky milosrdenství (Misionářky lásky). Společně založily pro nevléčitelně nemocné Dům umírajících, pro sirotky vybudovaly první Dům dětí, pečovaly o malomocné a nemocné AIDS. Pobočky kongregace se postupně otevíraly po celém světě.

Životní dílo lásky a pomoci Matky Terezy si získalo spoustu obdivovatelů a následovníků z celého světa. Jednou z nich byla i *Diana Spencerová* (1961–1997). Svět však s větším zaujetím sledoval její boj s bulimií či rodinné problémy – její dobročinnost, ač mohutně medializovaná, stála spíše na okraji zájmu veřejnosti. Lady Di se však hned po svatbě ujala svých „povinností“. Z titulu svého postavení podporovala nespočet organizací a byla patronkou více než stovky různých charit. Zasazovala se o zlepšení životních podmínek bezdomovců, postižených, dětí, osob nemocných virem HIV. Po rozvodu své působení v sociální oblasti omezila jen částečně – nadále byla patronkou například Mise za odstranění lepry, Národního fondu AIDS, prezidentkou Královské nemocnice Marsden a dalších. Její angažovanost v boji za zákaz nášlapných min přitáhla zásadní pozornost k tragickým následkům těchto zbraní. Ve smutně komplikovaném osobním životě jí vedle pomoci potřebným byla oporou i láska vlastních dětí, jimž byla Diana bez debat skvělou matkou. A pro svět již navždy zůstane „královnou lidských srdcí“.

Ani českému prostředí není pomoc potřebným tak úplně cizí. Zejména dobročinné působení významných představelek politického a společenského života má hluboké historické kořeny. Již dcery prvních českých panovníků se sociálně angažovaly – od vaření polévek pro chudé po zakládání klášterů a špitálů; nemůžeme nezmínit alespoň svatě Anežku Českou či Zdislavu z Lemberka. V novodobých dějinách našeho státu na tuto tradici navázala i první porevoluční „první dáma“ *Olga Havlová* (1933–1996). Nikdy se nedrala do popředí dění, vždy však věděla, co dělat, stále byla ochotná být jakkoli prospěšná a její přirozenou autoritu všichni respektovali. Václavu Havlovi byla po celý život nejen oporou, ale rovnocenným partnerem. I své Nadaci Václava a Olgy Havlových a Výboru dobré vůle prospívala svým klidným a věcným přístupem – znala soucit a byla citlivá, nikdy však přehnaně sentimentální: „Když za vámi někdo přijde se svým trápením a začne plakat, vy nemůžete plakat s ním. Vy mu musíte ukázat, jak z pláče ven.“ Olga Havlová se stala vzorem i měřítkem pro všechny další první dámy a čerstvě svobodným Čechům ukázala, jak vypadá skutečná charita.

Helen Kellerová je autorkou dvanácti knih v Braillově písmu, nejznámější je Příběh mého života z roku 1903.

Eleanor Rooseveltová bojovala za práva žen a menšin pod křídly řady charitativních organizací.

„Já jsem nic,“ říkala o sobě **Matka Tereza**, jedna z nejužnanějších osobností světa.

Držitelka Prezidentské medaile Rosa Parksová byla v roce 1999 zařazena časopisem Time mezi dvacítku nevlivnějších osobností 20. století.

Olga Havlová vytvořila dosud nepřekonaný příklad, jak se má chovat a co má činit první dáma republiky.

Hévíz – termální unikát

Kouzelná lázeňská budova na termálním jezeře byla v městečku Hévíz postavena už koncem 18. století.

Skotačení v mořských vlnách vám Maďarsko nenabídne, vodu ale rozhodně postrádat nebudete. Když místní s nadsázkou zmiňují „maďarské moře“, nemusí to hned znamenat, že mluví o proslulém Blatenském jezeře. Často se pod tímto pojmem skrývají termální vody a minerální prameny maďarských lázní, jejichž léčivé účinky znali již staří Římané a které dnes začínají znovuobjevovat také Češi.

Text **Anita Blahušová**
Fotografie autorka a **Centrála**
cestovního ruchu Hévíz

Lázní funguje v Maďarsku nespočet, městečko Hévíz na jihozápadním výběžku Balatonu však drží v rukou hned několik trumfů – místní termální lázně jsou nejnámější i nejstarší v Maďarsku a světovým unikátem je také jejich hlavní atrakce: jezero s horkou, jemně radioaktivní vodou.

Toto největší evropské jezero ohříváné geotermální energií zabírá plochu více než čtyř hektarů a je hluboké téměř 40 metrů. Z jeskyní na dně jezera vyvěrají teplé a studené prameny, v létě teplota vody dosahuje často až 36 °C, v zimě má příjemných 25–28 stupňů. Venkovní koupání je pro návštěvníky dostupné po celý rok, a pro Hévíz tak sezona vlastně nikdy nekončí. Prameny tryskají tak mohutně, že se voda v jezeře za zhruba dva dny kompletně obmění. Vodní masa v neustálém pohybu tak koupajícím zároveň poskytuje nenápadnou, ale účinnou masáž.

Samotné lázně, postavené na kůlech přímo nad jezerem už v roce 1795, vypadají, jako by poklidně pluly po hladině. Vybrat si můžete mezi vnitřními bazény nabízejícími nejrůznější procedury a přírodním koupáním venku v jezeře. Pro delší plavání si s sebou přineste nějaké nafukovací nadnášedlo, klidně kruh nebo křídýlka. Voda je totiž zvláště

Na leteckém snímku můžete na jezeře dobře vidět propracovaný systém můstků a teras.

Tradiční polévka halászlé z balatonských ryb.

Hévíz leží v oblasti, kde se produkuje výborné víno.

Růžové a fialové květy leknínu ozvláštňují koupání.

Paprika ve všech podobách je oblíbeným suvenýrem a dá se koupit třeba na hévízském trhu.

Léčivé radioaktivní bahno je hlavní devizou hévízského lázeňství.

TOP RELAX

těžká a udržet se na hladině pro vás bude o poznání namáhavější než při běžném koupání. Neobyčejnou, téměř mystickou atmosféru dodávají koupeli fialově kvetoucí lekníny. Rozhodně nepočítejte s tím, že ráno hupsnete do vody a vylezete až odpoledne; doba jedné koupele by neměla přesáhnout 20 minut. Následně se doporučuje relaxovat na lehátkách, kterých je na molech a můstcích kolem lázeňské budovy nespočet, vyplatí se tedy vzít si s sebou dostatek literatury ke čtení nebo něco k poslechu.

LÉČEBNÉ ÚČINKY

Voda obsahuje velké množství chemických látek, zejména vápenaté soli, hydrogenuhličitany či síru, a přítomnost radonu ji dělá jemně radioaktivní. Jezero je navíc specifické tím, že má rašelinovité dno, z něhož se vyplavují blahodárné sloučeniny. Toto jezerní bahno obsahující radium, které se dodává do lázeňských domů po celém okolí, má intenzivní léčebné účinky. Vyhlášený bahenní zábal si určitě nenechte ujít, jde o nečekaně příjemnou proceduru. Připravte se na to, že vás vyškolená terapeutka oplácá bahýnkem o teplotě zhruba 40 °C, poté vás zabalí do igelitu a nechá odpočívat. Bahno doslova hýčká a vyhlazuje kůži, podporuje regeneraci

a zmírňuje bolesti.

Lázeňský pobyt v Hévízu je vhodný při revmatických onemocněních, zánětech kloubů, při problémech pohybového ústrojí a estrogen uvolňující se z bahna ze dna jezera zmírňuje chronické gynekologické obtíže.

KULINÁŘSKÉ ZÁŽITKY

Budete-li mít mezi procedurami chvílku, zajděte se v pětitisícovém poklidném Hévízu podívat na pravidelně se konající trhy. Zásobíte se tu tradiční červenou paprikou, čerstvým ovocem, zeleninou, nejrůznějšími druhy pálenek a dalšími lokálními specialitami. I v místních restauracích platí: budete-li příliš konzervativní, přijdete o hodně. V maďarské kuchyni se používá velké množství masa, ale překvapivě často také zelenina upravená různými způsoby. Příjemně vás překvapí studené ovocné polévky a pro srovnání s českou variantou si dejte ve stáncích na pláži křupavý langoš potřený česnekem a políty kysanou smetanou.

Pokud byste však měli zkusit jen jeden místní pokrm, objednejte si rybí polévku halászlé. Ta jediná tradiční a pravá se vaří přímo na břehu jezera v kotlíku nad otevřeným ohněm, samozřejmě

z čerstvě ulovených balatonských kaprů nebo štik. Polévka se při přípravě nesmí míchat (jinak se kousky rybního masa rozpadnou v beztvorou kaši) a k přípravě by vám měly stačit kromě ryb a vody už jen sůl, cibule a paprika. V okolí Balatonu se nalézá mnoho rybářských bašt, tzv. halászcárd, které mají každá svou jedinečnou verzi slavné rybí polévky, výběr už bude jen na vás. Chcete-li se během oběda nechat unášet živou cikánskou hudbou, zkuste Halászcárd (Csárda u. 9) v Keszthely, přímo na břehu Blatenského jezera.

ZA VÍNEM DO BADACSONY

Proslulý Tokaj je odsud trochu z ruky, nicméně asi třicet kilometrů od lázní Hévíz se tyčí vyhaslá sopka, stolová hora Badacsony, která je centrem druh nejznámější vinařské oblasti v Maďarsku. Přírodní podmínky, geologické podloží a dostatek slunečního svitu na jejích svazích dávají vzniknout opravdu výjimečným vínům. Kolem stolové hory Badacsony je mnoho míst, která zvu k návštěvě a k degustaci. Na přelomu července a srpna se zde navíc konají vinařské slavnosti a ochutnávka odrůd, jako jsou místní Ryzlink vlašský nebo Rulandské šedé, se stane zážitkem, na který se nezapomíná.

Plážový komplex Vonyarcvashegy, jedno ze středisek u Balatonu snadno dosažitelných z městečka Hévíz.

Kolo je v okolí Balatonu téměř povinný dopravní prostředek pro celou rodinu.

Nádherné sídlo šlechtického rodu Festeticsů v historickém městě Keszthely.

Pohled z okna Palace hotelu na promenádu v městečku Hévíz.

Pokud se vám nechce za vínem cestovat, neprohloupíte, ani když se poohlédnete v samotném Hévízu a nad sklenkou výborného vína posedíte přímo ve stylové vinařské čtvrti Egregy. Město klade na propagaci vinařství značný důraz a už od roku 2007 volí každým rokem své vlajkové víno, které je následně označeno jako Víno města Hévíz. V roce 2011 připadla tato čest odrůdě Pinot Blanc, loňský titul patří Cserszegi Fűszeres.

PLÁŽE, CO BY KAMENEM DOHODIL

Blatenské jezero je od lázni Hévíz vzdáleno zhruba pět kilometrů. Prostředí je tu přívětivé, a přestože se pro rodiny s dětmi doporučují spíše jižní okraje Balatonu, i tady klesá břeh jen velmi pozvolna. Voda se tudíž prohřívá rovnoměrně, a v létě je tak opravdu příjemně teplá. Břehy porostlé rákosem ukrývají malé pláže, většina koupajících se však dává přednost plážovým komplexům.

Třemi největšími jsou tu Balatonyörök, Vonyarcvashegy a Gyenesdiás. Každý plážový komplex je přístupný za denní poplatek zhruba 600 forintů (asi 60 Kč), všechny jsou čisté, plné zeleně a s dostatkem atrakcí i míst k občerstvení. Angličtina jako dorozumívací jazyk je sice na vzestupu, na jídelních lístcích a informačních tabulích však zatím nekompromisně vládne němčina. Balatonyörök těží zejména z výhodné polohy – je z ní dobře vidět stolová hora Badacsony se slavnými vinohrady. Pláž Gyenesdiás je zaměřena na rodiny s dětmi, středisko Vonyarcvashegy se zase profiluje jako pláž pro aktivní mladé lidi s nabídkou adrenalinových radovánek. Samozřejmostí jsou plachtění a windsurfing, a vzhledem k tomu, že jízda motorovými plavidly po Balatonu je zakázána, postavili provozovatelé v mělkých balatonských vodách speciální elektrické vleky, díky nimž lze provozovat dokonce i jízdu na vodních lyžích a prknech.

CYKLISTÉ NA BALATONU

Kolo je v okolí jezera skoro povinný dopravní prostředek, i přesun mezi plážemi je nejlepší právě na kole nebo na kolečkových bruslích. Bicykl si můžete půjčit doslova na každém rohu, jeho pronájem na požádání zařídí většina hotelů a ubytovacích zařízení. Jízdu po rovině zvládne opravdu každý, a že je to rovina opravdu dokonalá – přehazování rychlostních stupňů je jen zbytečný výdej energie. Cyklotrasy jsou výborně značeny, zajedte si například do šest kilometrů vzdálené historické perly regionu, městečka Keszthely. Kromě mnoha muzeí, obchůdků a kaváren vás Keszthely oslní třetím nejkrásnějším šlechtickým sídlem v Maďarsku, které nechal vystavět rod Festeticsů. Jeho nejslavnější součástí je knihovna Helikon, kde si zájemci mohou zalistovat stovky let starými rukopisy.

Západní cíp Balatonu vás vítá

Kis Balaton – Malý Balaton

○ Maďarská krajina nám Středoevropanům připadá blízká a důvěrně známá, ale ukrývá i místa unikátní a osobitá. Z pláží západního Balatonu je to jen skok do přírodní rezervace Malý Balaton, která vyrostla z bývalé zátoky svého velkého jmenovce. Dnes ji napájí hlavní přítok jezera, řeka Zala. Jde o zčásti bažinaté území, zarostlé rákosem a kvetoucími bahenními rostlinami a plné nejrůznějších vzácných druhů vodního ptactva. Značná část rezervace není

přístupná veřejnosti, ale řeka Zala se využívá k projížďkám na kánoích a kajacích. Vodáci, vybavení pokud možno repelentem a pokrývkou hlavy, se opravdu nemusejí obávat náročných úseků – nejpravděpodobnější nesnázi při sjíždění Zaly je vyprošťování pádel ze změti stonků bahenních rostlin. A pokud budete mít štěstí, můžete zahlédnout i symbol místních ochránců přírody, bílou volavku.

V balonu nad jezerem

○ Neobvyklé pohledy na jezero

Balaton nabídne let balonem.

Za 159 eur na osobu se od května do září můžete proletět nad jezerem, na kuráž vám nabídnou i sklenku místního šampaňského.

www.balaton-ballooning.com

Praktické informace

○ Autem se z Prahy do Hévízu dostanete přes Bratislavu přibližně za sedm hodin. Pohodlná je i cesta letadlem – jedenáct kilometrů od města Hévíz leží letiště Balaton Airport, kam Lufthansa a Germania

provozují přímé lety například z Berlína, Drážďan nebo Lipska.

www.hevizairport.com

○ Hotel: Palace hotel****, Rákóczi u. 1–3., H-8380 Hévíz. Příjemný hotel, vzdálený pouze několik stovek metrů od proslulého termálního jezera, vítá své hosty na malebné pěší zóně v centru městečka.

www.palacehotelheviz.hu/en

○ Informace o Hévízu a okolí: www.spaheviz.hu/en, www.heviz.hu/cz

Sezonní menu

Text **Pavlna Zelníčková** Fotografie archiv

Letní Kolo pro život

Tradiční seriál amatérských cyklistických závodů Kolo pro život, jehož se rok od roku účastní stále více sportovních nadšenců, pokračuje v letní sezoně dalšími závody. Za podpory České spořitelny odstartuje 6. července na holešovickém náměstí Dr. E. Beneše Bikemaraton Drásal, následovaný závodem Praha – Karlštejn Tour 27. července se startem na chuchelském dostihovém závodistišti (navíc s kategorií sprintu družstev na klusáckém oválu). Kdo si první prázdninový měsíc už obsadil dovolenou u moře, však nemusí vřeset hlavu. I v srpnu je z čeho vybírat: klasika série Kolo pro život – Šumavský MTB maraton ČS – odstartuje 3. srpna ze Zadova ve třech tradičních kategoriích (Rodina se třemi různými trasami, Team a Superteam), kondičku můžete otestovat i 24. srpna – Manitou Železné hory ČS lákají do Chrudimi. Ani v září cyklistice neodzvoni – 7. září se po sedmi letech znovu rozjede Plzeňská padesátka ČS a podzimní listí již zřejmě doprovodí závod Oderská mlýnice ČS v Klokočůvku u Oder plánovaný na 28. září.

www.kolopro.cz

Na křídlech motýlů

Do hor jezdíte raději v zimě, hrady a zámky vás už nudí a na válení u vody neshledáváte nic zajímavého? A zkusili jste už navštívit tropický skleník Motýlí dům? Nedaleko Františkových Lázní si můžete přímo „na dosah“ vychutnat krásu exotických motýlů

v jejich přirozeném prostředí. Od vajíčka přes housenku, kuklu až po křehkého živého motýla se před vámi odehraje celý cyklus motýlího života. Za tichého šumění křídel se tu setkáte s třepetajícími se krasavci z Afriky, Jižní Ameriky, Asie, Austrálie. Ve stejném domě si můžete prohlédnout i rozsáhlou sbírku našich i exotických preparovaných motýlů. Jestliže vás tento neobvyklý koníček nadchne, máte možnost si přímo na místě sestavit vlastní sbírku motýlů nebo si koupit pouze jediného – až už pro radost sobě, nebo jiným.

Žirovice u Františkových Lázní, www.motylidum.cz

N. N. Taleb: Zrádná nahodilost

Každý z nás se snaží v životě uspět, některým se však v tomto úsilí daří lépe než ostatním. Je to zásluhou talentu, mimořádné pile či optimální strategie? Nebo snad lze úspěch přičítat především čemusi zcela nepředvídatelnému – náhodě a štěstí? Kniha amerického ekonoma, investičního poradce a esejeisty libanonského původu, autora bestselleru Černá labuť, se nepokouší o nic menšího než zásadně změnit náš pohled na sféru podnikání a obchodu i okolní svět vůbec. Přimět nás, abychom si uvědomili zásadní roli, jakou v nich hraje fenomén nahodilosti. Taleb nezapře vlastní profesní zkušenost s finančními trhy, své inspirativní postřehy a úvahy však dokáže aplikovat i na životní realitu důvěrně známou každému z nás.

Nassim Nicholas Taleb:
Zrádná nahodilost.
O skryté roli náhody na trzích a v životě.
Vyd. Paseka,
duben 2013

Brno má svůj architektonický manuál

Že je Brno Mekkou funkcionalismu, je všeobecně známé. Ne každý však ví, kde kterou budovu hledat a jak o ní získat zasvěcené informace. Místní radní tak spojili síly s týmem historiků a architektů; výsledkem je Brněnský architektonický manuál (BAM) – Průvodce architekturou 1918–1945. Na internetu je volně přístupná databáze více než 400 brněnských meziválečných staveb včetně interaktivní mapy. Zjistíte tu okolnosti vzniku jednotlivých domů, osudy

Tip na výlet: Bojnice

Bojnický zámek patří mezi nejkrásnější zámky ve střední Evropě, vyhledávaný návštěvníky z celého světa. První písemná zmínka o existenci hradu pochází z roku 1113. K majitelům, kteří na vzhledu zámku zanechali svou stopu, patřili třeba Matyáš Korvín, Ferdinand I., hrabě Pálfi či firma Baťa. V rozlehlém parku nemůžete minout slavnou historickou lípu, zasazenou podle pověsti Matúšem Čákem Trenčanským v roce 1301. Zajímavým místem je i travertinová jeskyně pod hradem se dvěma jezírky. V prostorách zámku sídlí muzeum a konají se tu různé kulturní a společenské akce: koncerty vážné hudby, vystoupení skupiny historického šermu, ale třeba i svatby. O prázdninách si můžete užít i tradiční festival duchů a strašidel. Atraktivitu areálu dotvářejí i známé lázně a příjemně působící nedaleká zoologická zahrada.
www.bojnicecastle.sk

jejich majitelů a životopisy architektů, vše doplněné fotografiemi a plánovou dokumentací. Můžete si stáhnout i zvukové nahrávky namluvené osobnostmi brněnského kulturního života. Podle loni vydaného tištěného průvodce pak můžete podniknout několik architektonických procházek po navržených trasách nebo si naplánovat vlastní tematicky zaměřený výlet.

www.bam.bmo.cz

Ve Snu noci svatojánské se v roli Hermie představí Hana Vagnerová, Oberona/Thesea hraje David Prachař.

Shakespeareovo české léto

Ani tento rok nebudou fanoušci největšího anglického dramatika ochuzeni o každoroční open air speciály. Letošní Shakespeareovské slavnosti odstartují premiérou hry *Sen noci svatojánské* s Czongorem Kassaiem, Davidem Prachařem a Vandou Hybnerovou v hlavních rolích. Pražský hrad a nádvoří pražské AMU, brněnský Špilberk, Slezskostravský hrad, zámek ve Zvolenu a Bratislavský hrad uvítají postupně návštěvníky na představeních klasických kusů jako *Zkrocení zlé ženy*, *Veselé paničky windsorské*, *Richard III.*, *Marná lásky snaha* a dalších. Nejstarší divadelní přehlídka díla Williama Shakespeara se zrodila v roce 1990 díky Václavu Havlovi, jenž kumštýřům otevřel brány prezidentského sídla; prvním představením byl tenkrát shodou okolností také *Sen noci svatojánské*, v režii Jana Kačera a s Milošem Kopeckým v roli potměšilého Puka. Od roku 1998 se tato přehlídka koná každý rok, postupně se rozšířila nejen za hranice Pražského hradu, ale i České republiky a kolem 140 představení si přes léto vychutná přes osmdesát tisíc diváků.

25. června – 7. září, www.shakespeare.cz

Bohemia Jazz Fest

Léto a jazz patří k sobě. Tak to jistě cítí i návštěvníci jednoho z největších evropských hudebních jazzových festivalů. Festival Bohemia Jazz Fest založil v roce 2005 uznávaný jazzman Rudy Linka, který chtěl představit a propagovat špičkový světový jazz v České republice. Každoročně se na historická náměstí českých a moravských měst sjíždějí desítky tisíc jazzových fanoušků z celé střední Evropy. Za léta působení si festival pořádaný pod širým nebem dokonce vysloužil zařazení do kategorie „Musíte vidět“ v průvodci Michelin. Letos se v Praze, Plzni, Domažlicích, Táboře, Liberci, Olomouci, Brně, Zlíně a Prachaticích představí kultovní jam groove trio Medeski, Martin & Wood, guru akustické kytary Ralph Towner, norská jazzová legenda Karin Krog, newyorská zpěvačka Cecil McLorin Salvantová a mnoho dalších skvělých hudebníků ze čtrnácti zemí. A co víc: vstup na všechny koncerty je zdarma.

10.–20. července, www.bohemiajazzfest.cz

Na letošních Colours se můžete těšit na Acoustic Africa, Jamieho Culluma i „madchesterské“ Inspiral Carpets.

Všechny barvy Ostravy

V půli července se Ostrava opět rozvlní rytmy rozmanitých hudebních žánrů. Dnes již kultovní hudební akce Colours of Ostrava si vydobyla nezastupitelné postavení na české festivalové scéně. Letos se můžete těšit třeba na mladého britského jazzového kytaristu a zpěváka přezdívaného Sinatra v teniskách Jamieho Culluma, islandskou kultovní postrockovou formaci Sigur Rós či hvězdu současného anglického folku Sama Leea. Účast potvrdili hudební vizionáři 21. století Jon Hassell či kultovní Inspiral Carpets. Zazní africké rytmy reggae i R'n'B v podání Tikena Jah Fakolyho či skupiny Acoustic Africa. Ani česká hudební scéna se nenechá zahanbit, přijedou prý The Tap Tap, Pražský výběr, Wanastowi Wjegy, scénu prozradí ženská něha Anety Langerové, Markéty Irglové či Radůzy – a tím hudební lákadla zdaleka nekončí. Stále se rozšiřující seznam ohlášených účinkujících můžete sledovat na www.colours.cz.

18.–21. července, Ostrava

Rudy Linka je zapáleným „importérem“ světové jazzové špičky do českých a moravských měst.

Foto: Jiri Steiger

Vikýře PLAY

Výstava Vikýře PLAY je odezvou na myšlenku Jana Amose Komenského učit se, poznávat a chápat svět hrou. Expozice v Malostranské besedě pod kurátorským vedením Petra Nikla navazuje na putovní sérii Orbis Pictus PLAY, již ve světě vidělo už dva a půl milionu návštěvníků. Jednotlivé expozice se snaží rozvíjet imaginaci a fantazii prostřednictvím interaktivních nástrojových objektů. Exponáty obsadily hned několik pater, jejich těžištěm je trámová půda plná plošin, schůdků a zákoutí pod vikýři Malostranské besedy, které vybízejí k různým hrátkám. Devatenáct instalací je dílem devatenácti osobností – od výtvarníků až po nakladatele či vynálezce hudebních nástrojů. Vyzkoušejte si třeba rotační závěsné či polohové kruhy, pokovená vejce zrcadlící okolní prostředí, rezonátor pro lidské tělo, skrz cameru obscuru pozorujte Malou Stranu. V „nahrávacím studiu snilků“ si pak můžete vytvořit (a potom odnést domů) audio-/videonahrávku vlastní skladby. Výstava potrvá do října a každý čtvrtek můžete zažít i noční prohlídku.

www.vikyreplay.cz

Jen Warhol dokázal obyčejné plechovky povýšit na umělecké dílo a drobné kvítky na psychedelický zážitek.

Americký pop-art na českém zámku

Alšova jihočeská galerie v Hluboké nad Vltavou slaví šedesátiny. Oslavných akcí bude probíhat celá řada, tou stěžejní však bude velká retrospektivní výstava k nedožitým pětáosmdesátinám světoznámého malíře a grafika s československými kořeny Andyho Warhola (1928–1987). Původně reklamní grafik se právě během šedesátých let vypracoval na americkou uměleckou ikonu, jednoho z neúspěšnějších malířů a také filmového tvůrce, manažera The Velvet Underground a zakladatele uměleckého studia The Factory. Letos v létě přijme novogotická zámecká jízdárna jednoho z nejkrásnějších českých zámků pod svá ochranná křídla na devadesát velkoformátových sériografií výtvarníka, který rozpoutal uměleckou revoluci. Výstava Andy Warhol – Zlatá šedesátá bude zahájena 13. července.

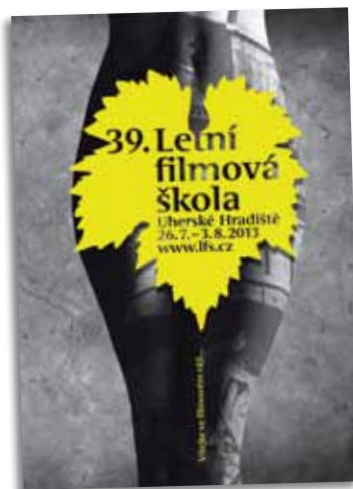
13. července – 6. října, www.warhol2013.cz

Letní filmová škola v Hradišti

O prázdninách do školy? Samozřejmě – do filmové! A nejlépe do Uherského Hradiště. Největší nesoutěžní filmový festival v ČR otevře svoje brány již po devětatřicáté. Letní filmová škola, která začala v roce 1964 jako seminář pro pár nadšenců z filmových klubů, se přerodila v projekt pro tisíce diváků s doprovodnými akcemi a edukativním přesahem – program každoročně doplňují přednášky, workshopy, divadelní představení, koncerty (letos třeba Dan Bárta), výstavy a besedy s tvůrci, jakými byli v dřívějších ročnících třeba Emir Kusturica, Carlos Saura, Terry Gilliam, Terry Jones či Tom Stoppard. Letos se chystají navštívit klenot jižní Moravy třeba Vojtěch Jasný či autor slavného filmového zpracování Pana Wołodjowského Jerzy Hoffman. Pokud vás zajímá portugalský film, tvorba japonského režiséra Kaneta Šindóa, uchvacuje vás zlatá éra Hollywoodu, staré české širokoúhlé filmy ze sedmdesátých let nebo jste naopak zvědaví na mladé evropské talenty, jste v Hradišti – po nezbytné akreditaci – srdečně vítáni!

26. července – 3. srpna, www.lfs.cz

Léto v O₂ areně

Za zážitky nemusíte o prázdninách nutně jen k moři nebo do hor. I centrum metropole může v letních parnech nabídnout jedinečné okamžiky, třeba v podobě „setkání“ s legendou. V O₂ areně budete mít hned dvě příležitosti. V červenci se v rámci svého turné Old Ideas World Tour 2013 do Prahy vátí po čtyřech letech kanadský básník, prozaik a písničkář Leonard Cohen. Muž s dnes již neodmyslitelným kloboukem a tváří ošlehanou životem obohatil své židovské kořeny o vlivy Řecka padesátých a šedesátých let, odkud pocházejí jeho básnické prvotiny. Náměty víry a mezilidských vztahů protkávají i texty jeho folkových písní, které vznikaly již v jeho nové domovině, Spojených státech. První srpnový večer zaplní prostory O₂ areny o něco barevnější hudba. Ani držitel deseti cen Grammy Carlos Santana nenavštíví naše hlavní město poprvé. Zpěvák a fenomenální kytarista, který zazářil již ve Woodstocku v roce 1969 a v sedmdesátých letech se proslavil hity jako Black Magic Woman či Oye Como Va, absorboval do své tvorby všemožné vlivy, od afrokubánských rytmů až po arabskou nebo indickou hudbu. A nejslavnější současní hudebníci si pokládají za čest spolupracovat s tímto mexicko-americkým kytarovým mágem. Nechtě tedy pražské léto patří hudbě.

21. července (Cohen), 1. srpna (Santana), Praha, O₂ arena

Trh oživil prodej majetku německých fondů

Text **František Mašek**, *Hospodářské noviny* Fotografie *archiv*

„Český trh s komerčními nemovitostmi vykazuje pozitivní výsledky. Důkazem je i nedávná akvizice atraktivní komerční budovy Trianon v Praze 4 ČS nemovitostním fondem,“ říká **Martin Skalický**, generální ředitel společnosti REICO, která tento fond spravuje.

Jak se vyvíjí situace na zahraničních nemovitostních trzích?

Zahraniční trhy se chovají podle situace na daném kontinentu a v dané zemi. Evropa a USA jsou z hlediska charakteru, velikosti i typického chování investorů odlišné. V Evropě existují trhy, hlavně Německo a Rakousko, které se přiměřeně rozvíjejí, oživuje tam trh s přímými investicemi do nemovitostí i do otevřených podílových nemovitostních fondů. Na Slovensku se dobře daří investicím do nemovitostí přes podílové fondy – v tomto ohledu nás předstihlo. V Polsku mírně rostou přímé investice do komerčních nemovitostí. Naopak Řecko, Kypr a Španělsko nemají důvod k velkému optimismu.

A pokud jde o český realitní trh?

Český realitní trh není izolován, plně ho ovlivňuje hlavně okolí, ale i vývoj globální ekonomiky. Do jisté míry spíše tím pozitivním, co se na realitních trzích děje. U nových komerčních projektů zatím o oživení příliš hovořit nelze. Trh s investicemi do komerčních nemovitostí ale vykazuje pozitivní výsledky. Důkazem je i nedávná akvizice atraktivní komerční budovy Trianon v Praze 4 ČS nemovitostním fondem, který spravuje REICO. Jeho objem dosáhl asi 54 milionů eur. Je to významná a nikoli jediná transakce, která se v posledním roce na českém trhu odehrála. Navíc ukazuje na růst významu lokálních investorů. Trh s komerčními nemovitostmi tak již nezávisí jen na těch zahraničních.

Neovlivní ale situaci v ČR výprodej nemovitostí u některých německých fondů?

„Výprodej nemovitostí“ má negativní nádech, skutečnost je ale veskrze pozitivní. Uvedu příklad: budovu Trianon koupil fond právě od významného německého fondu Union Investment. A mohu všechny ujistit, že o „výprodej“ nešlo. Byla to naopak standardní transakce včetně řádného a intenzivního vyjednávání kupních podmínek. Každý investor, a u nemovitostních fondů to platí dvojnásob, kupuje nemovitosti se stanoveným investičním horizontem. Když je naplněn, testuje možnost prodeje. Pokud

tak lze aktuálním prodejem docílit podmínek odpovídajících investiční strategii, zpravidla k němu dojde. Za získané peníze fond většinou koupí jiné nemovitosti. Na českém trhu je teď několik nemovitostí vlastněných německými fondy, které jsou či budou nabídnuty k prodeji. Z vlastní nedávné zkušenosti to nepovažuji za hrozbu, ale naopak za potenciál k dalšímu oživení trhu s nemovitostmi. Jde většinou o kvalitní komerční budovy a areály s dobře zajištěným příjmem z pronájmu, což je příležitost pro silné investory.

Jak se vlastně liší trhy komerčních nemovitostí od těch s rezidenčním bydlením? A na které z nich se zaměřuje fond, který řídíte?

Rezidenční nemovitosti se od těch komerčních liší v mnoha směrech, mezi základní rozdíly patří pořizovací cena, podmínky nájemného, výnos nemovitosti, náročnost oceňování aj. Český rezidenční nájemní trh má na rozdíl od západní Evropy ještě jedno podstatné specifikum a tím je špatná platební morálka nájemníků napříč všemi sociálními vrstvami. To je v západních zemích ojedinělý jev, a proto tam nemovitostní fondy mnohem častěji investují do rezidenčních budov. Tím vlastně i odpovídám na to, proč náš fond zatím neinvestuje do těchto realitních aktiv. I když netvrdím, že se to do budoucna nemůže změnit. Fond se tedy v současnosti zaměřuje výhradně na komerční nemovitosti. Vyhledáváme přednostně ty nejzajímavější, s hodnotou dlouhodobě udržitelnou v čase, s potenciálem jejich růstu a zajištěným stabilním příjmem z pronájmu. Při výběru vhodné akvizice pečlivě zvažujeme strukturu nájemníků, kvalitu nájemních smluv a dalších smluvních ujednání. Provádíme samozřejmě právní, daňově-účetní i stavebnětechnickou prověrku dané nemovitosti.

Vraťme se ke koupi budovy Trianon, v níž sídlí hlavně společnosti z finanční skupiny Erste Bank v čele s Českou spořitelnou. Co vás k tomuto kroku vedlo?

Trianon je kvalitní komerční nemovitost v atraktivní

lokalitě. Tato lokalita přitahuje nejvíce poptávky po kancelářských prostorách v Praze, je zde dlouhodobě nejnižší míra neobsazenosti. Vedle zmiňovaných firem ze skupiny Erste Bank sídlí v budově například společnost AVAST a další nájemníci. Obecně lze říci, že podle skladby nájemníků, kvality budovy a atraktivity lokality to byla ideální akvizice, která značně zvýšila počet špičkových nemovitostí s renomovanými nájemníky v portfoliu i objem majetku fondu. Stejně tak narostl objem příjmů z pronájmu. To je pro stabilní výkonnost fondu zásadní.

Chystáte letos další zajímavé investice?

Jak praví klasik: „stále ve střehu“. Neusnuli jsme na vavřínech, průběžně monitorujeme trh a posuzujeme každou zajímavou akviziční příležitost. Na podzim chceme intenzivně studovat vybrané možnosti. Od prvotní úvahy k realizaci akvizice uplyne zpravidla osm až deset měsíců. Proto je třeba zpracovávat informace průběžně a být připraveni na možné zahájení akvizičního procesu. Loni jsme aktualizovali investiční strategii fondu. Akvizice budovy Trianon naznačuje, kam směřujeme. Jde o atraktivní komerční nemovitosti s převládajícími kancelářskými plochami nebo multifunkční budovy obsahující maloobchodní či jiné komerční plochy, jako je třeba dům Melantrichu na Václavském náměstí v Praze. Preferujeme nemovitosti s tržní hodnotou kolem 750 milionů Kč a více.

Dá se tedy říci, že jsou nemovitostní fondy po realitní krizi opět zajímavé?

Vynechám-li pravidlo, že právě po krizi nebo po propadu výkonnosti je nejhodnější investovat, jsem přesvědčen, že v době nízkých úroků by měly patřit hlavně pro konzervativněji laděné investory k nejzajímavějším investicím. Díky malé závislosti na kapitálových trzích ovlivňují, na rozdíl od dluhopisových fondů, úrokové sazby současné výnosy těchto fondů velmi málo. Náš fond vydělal investorům od finanční a nemovitostní krize 2,9 procenta ročně a letošní výnos odhadujeme rovněž kolem tří procent. Věřím, že je pro podílníky fondu i nové investory zajímavý.

HOTEL IMPERIAL
Spa & Health Club

Tešíme se na Vás...

...užijte si špičkovou kvalitu
léčebných a wellness programů
hotelu Imperial v Karlových Varech

Hotel Imperial****superior • Libušina 18, 360 01 Karlovy Vary •
e-mail: reservation@spa-hotel-imperial.cz • tel.: +420 353 203 113 •
fax: +420 353 203 151 • www.spa-hotel-imperial.cz

Stylový hostitel od roku 1912

Protože život poskytuje mnohem víc

Pouze věci, které doopravdy stojí za pozornost, mohou vyniknout. Nové Volvo XC60 jsme tvořili s touto myšlenkou v srdci. Už z dálky Vás zaujme jeho dokonalé skandinávské zpracování. A když se usadíte do perfektně tvarovaných kožených sedadel, jeho charakteristické vlastnosti ještě více vyniknou. Čím více lásky vozidlu věnujete, tím větší individualita vypluje na povrch.

Nové Volvo XC60 se skandinávským designem.

VOLVOCARS.CZ

Kombinovaná spotřeba a emise CO₂: 5,3–10,7 l/100 km, 139–249 g/km